

2. k. p. 2.
10. 1. 24

А

ТӨЛӨН ŞАМŞИЈЕВ

3
S

165

ТӨЛҚУНДАР
АРАСЫНДА

(V китеп)

FRUNZE

ҚЫРҒЫЗМАМБАС

1937

TƏLƏN ŞAMŞIJEV

2-21

TOLQUNDAR ARASINDA

(V kitez)

3302
 10582

FRUNZE
 QYRQYZMAMBAS
 1937

128

kəp. Məhəmməd, 51
 21 19. Tolqundar aras-
 1937-38, 1937-
 1938.

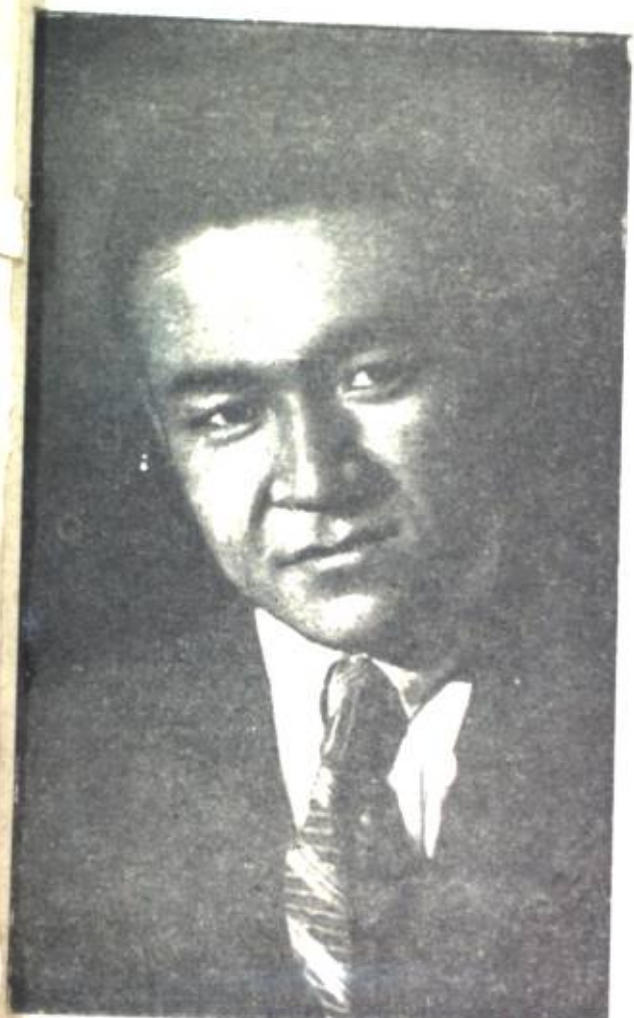
276203

Центральная научная
БИБЛИОТЕКА
Академии наук Киргизской ССР

Эртүү редактор Бөкөнбаев С.
Журналисттик редактор Абдуллаев М.
Эртүү корректор Батырқолов А.

Эүүгө 15.VII 87-с. берилди.
Учурда 10/IX 87-с. дол. қойулду.
Қаздал форматъ 60x92. Біт басма тарақта 51000 тамоја.
Тыңь 4 басма тарақ. Қыт-қызғайлит № 1—1.
Қызғайтмасы № 170, Закар № 1870, 11тақь 2004+125.
№ 2 с.

Изд., тип. № 2. (Алшкентска), 103,

AQBNDYN TUŞY

I

Şamal

Bıqyrap şamal kırıptir qajdan,
Terezem asyq, çavylvaj qalqan.
Teren oş tentip kezıptir køjge:
Suuqtar kirgen çyluluu yjgö.

Toqtobos şamal ucurat meni,
Toqtocu şamal, toqtocu degi.
Bzqyryq şamal tlesin betti,
Çyrögum daşy qozqolup ketti.
Tooluluu şamal „bmanıñ“ varvy,
Ucurup kelgen „qymınyñ“ varvy,
Terezem asyq, vekilvej turqan;
Ajtaver şamal! „Cımynyñ“ varvy?!

Bşqyryp turqan vasyläs şamal,
Yndöryñ çoon uqulat maqan.
Daraqıyn qalyñ şaqtarıyn ijir:
Şamaldın şaşqan dyvyrty çaman.
Bul şamal qajdan maanisi qajsı;
Çyrögum turup qavar al, anan...

Bir turup şamal uruşa ketet.
Bir turup şamal çuluşa ketet.
Tigilip tursam, ajlanıp kelip—
Ojumdu völyp talaşa ketet.

Emneni eken, qulaqqa certet,
Şamaldın mıндај tyrynə qarap
Aşyrat aqyn, aqılın çetet.

Silkidi şamal, daraqtar yrket.
Topolon tozqu qavağın nyrket.
Syrqarar cymcəq aylanat ucır.

Qalqandır valkim, şamaldan cöcür.
Qarğaj, qantet, yjümə kirdi;
Bsqər şamal, dyvyrtyn vuzuq.

Qıuldar şamal tilderin oñdop.
Qomuzu vağv, qulaqın tolqop,
Şanyma çaqın çanaşyr şamal,
Mağav, vilbejm—qavarcs volmoq.
Asta qoj şamal, syjögyn erke
Elime tyşkən urmattuu qonoq.

Qavağın emne, uquucu aqyn.
Başnan çyrək şamalqa çaqın.
Könylum öskön, çazqanym ылар;
Terezem aсьq, yjögym salqın.
Qavarcs şamal, qulaqym sende:
Asta ver dosum! İspanдын qalqın...

II

Ujqu arasynda

Şamal ajtər turqan uzun angeme.
Berdi tyrtky tapcыл taza deneme.
Şamaldardan suuq qavar uququr:
Ecen oñlor keldi vaşqa coququr.
Tьnc тыңсар, qaqaz, qalem аьртьн;
„Br çazam“ der oñlor uqtar qalьртьн.
Madridke qarañqьda qaltьstan,

Kirip keldim, taanьым çoq zarьqьtm.
Bir da yny—şьvьr, guvyr uquqvajt.
Qalьn vjlyu qanca million qalьqьtm...

Bul Madrid, көcөsyндө adam çoq.
Tyn qarañqь, tegerekten cьqat oq.
Qajda varatьmь vilbej, eriktim.
SSSRdan uşul elge kelipmin.

Bul çol menen qajda vara turqanьm.
Tuura vassam, kimden emne suradьm.
Tan atqьca taanьr ala turqandaj
Çalqьz vasьr daldoo çerde turamьn.

Turqan тьnc cьldьzь çoq tyndөsy.
Uzun ketken **Lan-mantija** көcөsy
Kөryngөnsyjt qarañqьda enkejip,
Anda-sanda adamdardьn mycөsy...

Bular vaarь тьltьq, qьnc-çaraqсан.
Tynyndөsy tyryn vilbejm, ылазqтан...
Qanu ucqan, көrkөmy çoq con şaar:
Bir da çoq çanьr turqan cьraqtan...

Tanda attь. Şaar emi көryndy.
Vastьm tuura qьvaj qьmbat көnyldy.
İspanьdьqtar qьzьqьsat, qaraşat:
Negirge oqşoş menin qara өnymdy.

Suu, qьjьqьbьq—tytyn vasqan qalaanь.
Birc, qьcьqta adamdardьn qaraanь.
Ene vajquş, esi ketip çulunat:
Çyregynө qьsa vasьr valanь...

Bala ыljajt, ene qarap turavь?
Madridde qanduu kyroş uvaqь.
Ec volboso raşьm qьluu тьнда çoq—
Qan çьttanat faşisterdin qavaqь...
Quturqan it мьндan artьq volövu—

Çaş valanь атыр, пайда тававь?
Сырылдақан бөөктерды қорқутыр,
Қылыс менен ваşын қыжа сававь?
Өтты қордуқ, тарт қолунду фаşистер:
Киргин тениз дағы көркө ақавь?!

Теніз емес, көседөғы қызыл қан,
Анда, мында адам қалқан сала қан,
Мылығ уны—қайта, қайта—тарса-тарс,
Бақыт усын кыреşыскөн адамдар,
Қандь кесір таяқаланбай баратат:
Алқалақан ар бир ваşқан қадамдар...
Бақыт қолу ұшундај тар, сыжавь?
Бақыт қолу адам сургыс қыжавь?
Бақыт келци! Испан ели тозушат,
Умыттыу қол, тилек менен созушат,
Испан ели қылыссылық торунда,
Асыраваş қызыл туусу қолунда,
Қандь кесір, кыреş менен турушқан:
Испания кең вақыттын қолунда...

III

Uzatarda

Дарақтарғ қуирақан,
Бижик уйлер қулақан,
Сақ-celekej, вудун-саң,
Қорқолојт қайда сургөн қан,
Madrid мына вuzулур,
Өрттегөн уşул şум zaman,
Мылығ атыр қолуна,
Оқторду тағыр қонуна,
Қайраттуу ваатыр азамат

Baratat кыреş қолуна,
„Қайтқыса қайыр аман“ деп,
Balasын ваşат воорунна,
Çарты нан таşтар баратат:
Сыжымдыу қымбат нулунна...

Сыжымдыу çары çалдырајт,
—„Қайтасың қасан, сымынды ајт,
Çооқо вара çатысын,
Қайратсыз волуу çаравајт,
Кенди кыреş, қан ағыр,
Адамға адам қаранајт,
Bekem волюн çараққа,
Атнақың оқту ылааққа,
Кетирбе оқту зылаңға,
Өзынды çаşыр сажақа,
Көзынө фаşис көрынсө:
Atuncu оқту ажава!“—
Degendeј волот ақырың,
Dosuna беріп ақырың.

IV

Çооқо вара çатышат

Uzun көсө, muzikeler тартышат,
Uzun parad қолға араң ватышат,
Фаşистердин оқуна оқ атунға,
Beşinci полк ырдар вара çатышат,
Ene, вала қол нүлқалајт алыстан,
Фаşис—çооқо тајманьşвайт ватыстан
Уны бижик, көкты çағыр кетцидеј
Ырдар вараç çоону çенцыу марыстан,
Dolerester узатышат уруşқа.

Kyc çyjnaşat faşisterdi uruşqa.
Dolerestin ell dajar—mıltıqçan:
Madridti qorqor, saqtar, turuşqa.
El çyregy qorqoloqon Madrid.
Kecösüne çojlor kersyn faşis it.
Ager kirse taş talqan, murdu qan.
Oşol zamat faşisterden cıqat çan.

Madridtin çasalqaluu kerkü çoq.
Azyğınca şaar ici qyzy çoq.
Talaş, tartış arasynda Madrid—
Tam qulady, tytyn vasty, cıqar oq.
Qajda barsam vardyqynda bir syret:
Mıltıq, qylyc azyğınçan eli top...
Ajal, erkek—vaary çoquu çylylat.
Madridte çalqyç qalqan adam çoq.
Mıltıqçandar bir-birine ajtışat:
Berilyucy faşisterge cın çoor—
Otuz eki tişin majda şındyğyç,
Çerdi, eldi tepe-tegiz tındyğyç,
İspanija kylyp qarajt çenişke.
Dajar boldu çañ çurtqa kelişke.
Zorduq, qorduq, zomvuıqtu İspandar,
Çoqu emes kicinesı—çaş valdar
Çavılyşa ote çaman keryşet...
Baqyt ucyn voştındıqqa kyreşet.

Çaş valdar da mıltıq ala çygyret,
„Faşis ötwajt“ deşip valdar kögeret
Albstaqy uruş volqon majdança:
Çaş valdary oqtor taşyç, ylygyret.
Orundalar qalyd eldin tilegi
Madridde volor baqyt çelegi...

Marsen

Tytynsyz çalqyç yjgö kirip kelsem.
Kicine bala eken, asker desem.
Ata, ene majdandaqy çoodo çyret—
Qalyptır uşul yjgö bala Marsen.
Marsentaj, emi kelgen altı çaşqa,
Çetimdik ucrajıby aziz vaşqa.
Ata, ene tıryy volso kelip qalar;
Marsentaj! İjlaqandy qojcu, taştal...
Enesi çe ataş keler beken.
Marsendin İjlaqanıñ bilerek beken.
Ata, ene bir eki kün çoq volqondo;
İjlavaj turalaby bala degen.
Marsenim İjlamsyğar kelet maqan.
Marsendin mandajıñnan sılap qalam.
Momurar İjlaqanıñ qarap tursam:
Muınım voşor ketet, emne qılam.
Atanıñ ordun vasyç, ata volup,
„Sadıqqa İjlavasyç“—deşmin—„valam“.
Qylyşyç votom—aj—ej! nege tıncıç:
Ynderym vuılqansıjt, syjlajm arañ.
Tereze çaqıç qarap ulam-ulam,
Kynyrıtyy unım menen ovon salam.
„Marsendin ata, enesi kelebi“ dep,
Tigilip, Marsen menen qarap turam...
Marsentaj! Erkeleci, kylyc çanıñ.
Pajdasız uşul kyndö İjlaqanıñ.
„SSSR, „Qyğyç“ degen eiden keldim:
Qanakej dosum Marsen İjlaqanıñ?
Кінові, театрді вағы Marsen!

Men uygyn tamaşalar көрүп келсем.
Eriktim alys çoldu basıp көркө:
İspanca ec volboso ırdar bersen.
Sendaqı eriktinvi qalıp çalıqız,
Çe bir sen eki çaqqa bolsoñ varqıb,
Internatsional ırın ırdañlıqıb:
Çarışat, sen İspandıq men bir qırqıb.
Turuqtıu menin çerim SSSRda.
Pajdası vologıve çalıqan cırda
Elektr çanıp turqan kvartırım:
Ala too coquları, nijik qırda.
Ojlosoq bolot eken eki çaqıb.
Tep-tegiz çaratıaptır adam zattı.
Mına vul aldındaqı Marsen bala:
Turmuşqa razı volvoj ıjlar çattı.
Çyrektes qurıum volup kelip dañım.
Surasam vaatırlardıñ aly-çajın.
Toluqtap keler zamat ajtır bersen
Sezimin kyctıy volsun Marsentajım!
Tuşınvoj, көр perseni surat elem.
Aidyñ men öz çajımdı ajtır berem.
Bul özy sajasıda vaası var;
İspandıq, qırqıb menen çoldos degen.
Frunze vorvotıvız, şaar çanı.
Kök, çaşıl qaratajlıu qalıñ vaqı.
Marsentaj Madriddin oqşop ketet:
Mına vul Lannantıja көсө çaqı.
Sajaqat qılvaj qojvojt adam degen,
Qoqıstan kelerindi qajdan ıilem.
Egerde Frunzeni aralarsıñ:
Dzerçin, uzun ketken көсө menen.
Dzerçin көсөsyndө vasmaqana.

Qırqıbdın gazetteri cıqat mında.
Ajtır qoj, dañardanır turajıncı:
Marsentaj! Keler kezic qajıb çıldı.
Anan da tömөnyrök teatrı.
Uşunda kinosu da sirki—vaarı.
Qırqıb da madanıjat volqon emes:
Mınakej ornотuldu—qırdu çanı".
Degenim volso kerek çaqın kelip.
Daqı da emnelerdi ajttım eerip.
Madrid көсөsynөн atyloqan oq.
Marsendin terezesin ketti tilip.
Qandaj da volso daqı çaş vala qo.
Çaşındı bir bulıñqa curqap kirip...
Mılyqtın davıstarı tuş-tuş çaqtan,
Vaatırlar duşmandarqa qarşı atqan.
Marsendin tytyny çoq yjın celep,
Men elem Marsentajqa „çomoq“ ajtqan.
Kamarad ¹⁾ Marsen çolvors, tura qalıp,
— „Çyrgyn“ dejt meni çarmar, çoldon alyp,
Atandıñ kelgendigin suraştırmaq:
Soquştın şavına tezden varıp.
Kamarad, çanıñ Marsen qulaq salsan,
Uıumun, oşonduqtan tilimdi alsan.
Mılyqtın davıstarın uqasınıvı;
Şapta qavat volvojt, azyr varsan.
Aly çaş...Biroq vala ötө zirek.
Bılavaj, kylymsyröp çaqın kelet.
Sorotup ajtır çatqan sezdörymө;
Marsenim maqda qarap çoop beret.
— Kynder aj!...Çыльр өтыр vара çatat.
¹⁾ İspanca—çoldos.

Atamdy men saqyndym qasan kelet,
Çaşuna çete elek kici inim.

Enemdin aq mamasyn qasan emet.

Alystan kelip çetken **mejman** aqaj,
Adamqa mynca kerek cymyn çan aj...

Altqaja emi çany kirsem daqy.

Uqmustu wasyr ottym dalaj, dalaj...

Aqajym! Myna turqan yjgö varva

Adamqa tavlyucu varvy atqa.

Eçekem, çekdem menen eki nölök:

Ölygy sulap çatat altı tynör.

Uşundaj uqmuştaraq cıdar turqan.

Aqaj dejmi Barqo bizde vaatır çyrek!

Degenin uqqanymda betin sypar,

Qıvanam Marsentajdyñ sözyn naalar,

Çanyña al olturdu qolomtonun,

Marsendi, emne ajtyr soorotomun.

Başyndı kötergyncy çanyñ Marsent

Çoluqa alasıwı maqa erten.

"SSSR"—degen eldi uqlıq nele;

Agerde maqul kersön, ala ketem.

VI

Mıxajy Koltsov menen

Köz ajnেকsen çılu çyzy mınajym,

Kele çatat çoldoş Koltsov Mıxajy

Qusaqtaşyr, cerdi çazyр көрысyr,

Tarby aqyn, myñdan kelip aqajym.

Aqaj surajt kyndö volqon çenışti.

Aqaj surajt tolup çatqan көр işti.

Aqaj özy bilip turup surady:

blajbqsyz көrdym çoop berışti.

Ayb, mını surap tura beremin.

Vaatyn aqam cecip qojot, bilemin.

Qajıqanymca qandaj çolun izdesem,

Ispandyqyn tilin niyyu tilegin.

— Kelgenine qarşy emesmin, qıvanam,

Bygyn qajtyр keterindi suranam*.

Degen volot, çondorumdu taptalar,

Uzatmaqçy volup aqaj qamdanat.

Ucam emi, aeroplan dajarqo.

Aqaj vaştap keldi aerodromqo.

Men tartınyр, ajta alvaj çatamyn:

Mymkyn neken sizden bir söz surooqo.

Çaş adamdyñ volot dajym talav.

Urmat qyluu kerek sizdej aqam.

Siz uruqsat qylyñ alyр ketejin.

Madiridden Marsen degen halav...

Aeroplan uca turqan ubaqçy.

Kelse volo Marsentajym, çanaqçy.

Marsen erke көркө mynca keçiget:

Kөrynөvy Marsenimdin qaraan.

Stalinder qandaj qylyр östyret:

Marsenderdej çetiluycy halav...

Stalinder adam cerin çazyşat.

Tarvjasyñ maginittej çavyşat.

Kim izdese adamdyqyn vaqybyñ:

Stalindin өлкөsynөн tavыşat...

Myña, myña oј, azamat Marsenim.

Өтө çaqşy voldu izdep kelgenin.

Biz ucavbз buluttardy aralar.

Bolvosuncu "aqaj qorqom" degenin.

Men emesmin ici qara, vaqyñdan,

blajıqtuu barqo mende aqıdan.
Bar maqsatım; seni östürüp, conojtuu.
Men emesmin maqtanuucu aqıdan...

Өзүн ваар: өзүн сеze берерин
Көзүн четел, муну дақы билемин.
Тарıясы qoldop qolqo алышат—
Balkim тıжеј qalar menin keregim ..
Tөлөн, Marsen kavlınkede olturat.
Madrıddık qalın tuuqan coqulat.
Kөtөryлp ucup kete берерде:
„Qajyr, qajyr“ degen yндөr uqulat.

Ucarımda tuuqandarım kelıšip,
Oq qarmaqan vaatır qolun berıšip,
— „SSSR qa bizden ыыq salamdar.
Tөkbөј, cacvaj өз elıce ala var“—
Dedi alar qыjqırышат, çavalap...
Aeroplan ketti ucup alqalar...
Aeroplan alıp kelip taštady.
— „Men conojqon uşul Maskөө, vaštaqır“.
Marsentajqa tyşundyryp varatam,
Menin dosum azır altı çaştaqır...

Kөrsөtmөкcy volup qызы ajantır.
Moskvanyн көcөsyндө bir vaştıq.
On çetinci tramvajı qaltıstan,
Başır ketе çazdaqanda, biz qactıq.
Cocup ketsem kerевette çatamın,
Kөk çıurqan, vaşımда var aq çaztıq.
Men tyşymө taqır taza іşenbeј.
„Marsen“ dedim, qajta, qajta vaqırдыm.
Ataqanat qandaј ajla qылајın:
Bular vaar tyşy eken aqındın...

Marsen kelet, çetemin men tilekke,
Bılagıma ыр qoşulsun, vereke.
Bir tyn çatır көгүр сыqqan tyşymdy:
Çogup берсі qaqылајın eneke!...

1935-çыл. Nojavr Moskva

276203

Центральный научный
ЭКСПОЗИЦИОНА
Академии наук Туркменской ССР

ISPANIJA ELINE

Ojlosu, ojloo kerek aqyl bolso
Çyrekke çyregüvüz çaqyn bolso,
El ucyn qan tegyldy, kyreş çyryp
Brdasyn mña munu aqyn bolso.

Kommunisviz,
Komsomolviz
En kençeviz pioner,
Bizdin uşul
Taza könyl çyrekto:
Emne çajnajt,
Emne çajnajt—
Bile wert
Ispanija eli ucyn
Coqultur
Ej, çoldoştor!
Çardamandy
Kele wert...

.

Eşik, ajnek udaasyna qaçylat.
Şum, qyjqrnyq bizdin çaqqa uqulat.
Ispanija eli ucyn kyjynur.
Bizdin elder tuu keteryp coqulat.
Ispanija vugyn örtyn icinde:

Kesilgen vaş, taş tergendej alynat.
Çazyqy çoq momun, şordu qatırqa,
Tijir çatat, qajran oqtor çaçylat.
Udaasynan atır çatqan oqtordu
Toqtotuuqa qandaj cara tavylat.

Udaasyna esen, esen telegram.
Oqujalvaj, ic kyjytten çaçylam.
Qandy suudaj şimirişken faşiske:
Qarşy turup kyreşken el qavylan...

Oqtor syqat qulaqtardy tundurup,
Cirkan zaman, ketken oqşojt qubulup.
Çyregyndy acyştyr çiveret:
Qulaqnyça munduu yndör uqulup.

Ex, faşister! Çajır salqan toruñan.
Atuu, çancuu kelet eken qoluñan,
Altı, çeti çaşqa syqqan çetimder:
Yjsyz tentip köcölördö uluqan...

Oldo şorduul... Moturajqan memeler.
Çyldar çetip, bulardaqy kögöer.
Qalyñ eldin çeneri syn, çetişet—
Bytyn fasis—biri qalvaj tygöer.

Bala turat eken ıjlap ertelep,
Ene vajquş, ketet eken çetelep.

ISPANIJA ELINE

Ojlocu, ojloo kerek aqyl bolso
Cyrekke cyragybyz çaqyn bolso,
El ysyn qan tegyldy, kyraç cyryp
brdasyn myna munu aqyn bolso.

Kommunisviz,

Komsomolviz

En kençeviz pioner,

Bizdin uşul

Taza könyl cyrëktø:

Emne çajnajt,

Emne çajnajt—

Bile ber!

İspanija eli ysyn

Coçqultyp

Ej, çoldoştor!

Çardamañdy

Kele ber!...

Eşik, ajnek udaasyna qarqylat,
Şum, qyjqybyç bizdin çaqqa uqulat,
İspanija eli ysyn kyjynyp,
Bizdin elder iuu kätöryp coçqulat,
İspanija bysyn örtyn içinde:

hostonduqta ken kesire çaşaqant
İspaniada erik alqan el desin...

İspaniysqtar bala, ajal, qurbular!
Malyç alyp, waqyt ysyn turduñar.
Cyrekteştik salam alyp çibergen:
Masköödogy Tölen degen qurbunar.

İspaniyserte, erte aytse eken.
Paşisterdin belin qajryp, bykse eken.
Oşyl qanqa boljoçon al çelegin.
İspani keteryp, İspanija ötsø eken!...

İspanija elderine qyjqybyç,
Bul azaptar—køpkø sozso byjqybyç,
İspan eli biz silerge tleketes:
İspani qylat ailer ysyn çyjqybyç.
İspani qyl "SUD" dep ölyp ketipir:
İspani qylat aiken oşol qyjqybyç!...

İspaniys qan İspan eli uruşat,
İspaniys qan keteryp turaşat.
İspaniys qan erikindikke çan berip,
İspaniys qan alyp quruşat.

26/ IX 38-çyl. Maskva

Ҷаъъ талаа

Bijik zoo asman menen җақалашқан,
Ҷазвастан ег болшевик мунан ашқан...
Күсүрмөн, işке себер, қаштвас ваатыр.
Erkindyу болшевиктин күсү ташқан.
Ҷениши җайнаттыр, төгүр налдај,
Өз тавып қолдон алыр алға басқан...
Ezilgen бир kezдеgi **шордуулароја**.
-- „Kelgile аul җаққа“ деп ешик асқан.

Bolшеvik довулвасын қазыр берди,
Proletar ваатырлары җетир келди.
— „Suu сықсын Otuz адыр талаасына“
Degende ваарь tegiz вајлар вельди.
Erkindep, aeroplan ucqанындај,
Ҷарашыр күсүрмөндер işке кирди...

Tolqutur, сүрөк куусын шаңдуу салқан,
Ҷавыла kirip җастар ошон салқан,
Qumsатыр бир kezдерде турқан талаа:
Qoluna қызы нурдуу җелек алқан...

Ҷаз kirip ал қаардуу қыс ајақтар,
Түш-түшту қуваньстuu вельги қартар...
Emgekke вельди вајлар балван дьјқан:
Soqosun җарқыратыр турат тақтар...

Keң талаа қуванқаныср кылымсырөр.
Korynet ај, җылдыздај җаъъ тилөр...

Ҷырат җел сүгүр турат беттен сылар:
Kіşige мееримдыу кууны куулөр...

Bel вајлар, секе вуур, ketmen алыр,
Ҷаттаныр қатқырыср куулөр салыр,
Ken талаа — Otuz адыр җерин қартар:
Qatarлар атық қазқан миң-миң қалық...

Erkindep ваарыс тең işке ылдам —
Erkindyу tempі menen алға җылаң.
Talyқвај, sotsialсыл җарыс асыр,
Bar қубат ваатыр күсүн сагыр қылаң...

Kүндөрдүн бир далая өтты кетти,
Ҷаз аяк көк җивектеј җердин беті...
Ҷарқырат, qojnu толқон қуваньстар...
Talaаны куулөндүрүр, алдејлетті...

Mөңкүгөн, өркөктөнгөн тујлар аққан,
Ecen җыл улур, уншур, тилсиз җатқан.
Daryја — ваатыр, балван ал кыс менен
Baş ијир кең талааға қулақ атқан.

Talaаға қуваньстuu ireң kirip,
Basқан миң vara җатат, турвај еерип...
Ҷарқырат җаъъ атықта адыр, җігер,
Suu келди кең талааға салам берип...
Sarқажыр, өнү өсүр җатқан талаа!
Quttuqtар қаршы алды төшүн керип...

Ҷарқырат ал кең талаа сууға толду,
Qarasan көз җіберип онду, soldu:
Tolқундар Otuz адыр талаасында:
Tyn куну emgek...emgek ертек вольду.

Ataqtuu tystyktögy paqtaluu ken:
— „Sovhoz“ — dep otuz — adyr atqa qond

Kyryldep Otuz adyr kuygö kirip,
Qubandy körkömdykkö qulac kerip...
Qarasan, Otuz adyr mejkin çerin,
Şaitanyp tolqujt çyrök, könyl sergip...

Toqtonup bir qarasan mejkin talaa,
Emgekke qoldon tartat kel dep qana,
Tolquqan qalyn eldi körgönünde:
Çetelejt al emgekke kylyk sanaa.

Kylkylyu ojun şooq qartaqan çer,
Emgekti kuygö salyp ырdaqar el,
Emgektin kenin taar, çavlyşyp —
Attaqan al majdanqa vaşlaşyp vel.

Çaň nur ken talaada çaslyqanyn,
Çarqyrap şajma gyldej aсылqanyn,
Qalyn el qartar kirip çavalaqtar:
Emgekke bolşevikke aсылqanyn;
Körgöndö men qubanyр tolqup kettim
Emgektin erke tolqun kyysyn certtim...

Мьна ви ваçырайр нур көрүнгөн,
Толқутур кен талааны күүлөндүргөн,
Пақтасы „Отуз адыр“ ал совхозу:
Қооздоп кең талааны тырлөндүргөн...

Tömönky aj nuruna qulac atqan,
Şajmalar mandajyna kyldör taqqan,
Batyraq balbandarın bir kolxozu,
Çavlyşyp ken talaada işter çatqan...

Traktor, soqo — şajman — vaarь vaarь,
Dyň bolqon çerdin tüşyn tez antarьp,
Avamdar qatqyryşyp çyret ырdar:
Bar kyсyn кең талаада қылыр сағыр...

Kyn nuru betke tijip, çer çarqyrajt.
Ken talaa çyrögünde suu şarqyrajt...
Qызарqan қызы çeleк талаанызда:
Nurdаныр алда қайдан ал вақырайт...

Ужрөнгөн қыжақтарың қолға алып,
Çaқымдуu сонун, сонун күүлөр сапыр,
Келшти қубанышыр, алулу қуштар:
Қуттуқтар çанылыqtan ошон сапыр...

Qara көz, çылуу ыраj, betti toluq,
Başyna oронqonu қызы çooluq,
Traktor минір алыр бир suluu қыз:
Erkindyy vaатыр balban atqa qonur...

— Al „kim“ dep toqtoj qalyр тапырқасам,
Alдына тааныпн деп basyp barsam,
Çыlmajyp maqа qarap kylgönynen:
Qacanqь eski sьrdьn için çarsam:
Balapan muңqa vatyp, çaңqa oonap;
Çyrgөн kez eske tysty ojlop tursam...

— „Tөкө sen; maqа nege тапырқайсын?
Таанываj, tigilesin көр qarajсын,
Çer qarap өткөн kyнды, миң qордуqtu:
Qumsarьp, eske salyp, aralajсын“...

Dedi da, kylymsyрөp maqа qarap,
Çaқыrdь „berі kel“ деп қолун bulqар

Qubandь tolıqundanьp erkin çyrək;
Al qızdь taanьqanda çajьn surar...

Zaarduu etken kynde muında çyrgen,
Turmuştan ceksiz azar, көрty көrgen,
Qanьşaj—bir muıduu qız mьna bygun
Traktor minip aьp, bilek tyrgen...

Qol verdі, qolun aldьm qьsa qarmar,
Çьlmaьp kylyp turdu maqьa qarar,
Olturduq traktorqo ekөөvuz ten
Çyrgyzdy uruligin oңqo vurar...

Bozorup çatqan talaa min-min çьldar,
Kөrsөner oşol çerdі emi sьnar,
Taanьvaj taьpraqajьn, „qajьs çer“ der,
Bilesin suraştьrsaң aqьrьndar.

Bolşevik qolu menen Otuz adьr
Suu çutur,*kyygө kelip, tilge kirdi...
Өlkөnyñ zootuna aq altьnda),
Ecen, miң... tonna, tonna paqta verdі...

1933-5

Basqan çol

(Turmuş poemasь)

Bzqaarduu suuq tyşkөн silde aj,
Bьsqьrьqь kycөp turqan şamaldaj.
Çьlanajaq curqap ketip varatam.
Uzun çoldo çarьm minut dem alvaj.

* *

Kicinekej vөvөk sьnduu valamьn.
Çol basqanqo özüm da taң qalamьn.
Uzun çoldun tenin basqan oqşojmun;
Çyrgөvmө şaьn tijdi qalaanьn.

* *

Al **Өzgendyn** zor munarьn көrgөndө,
Çyrək tuьlar, qьtqьladь kylgөndө.
Qadamьma daqь qadam qoşulup;
Qubat vөldu uzun çoldo çyrgөndө.

* *

...Degi aьtqьs, çyrək tuьlar syjyndy.
Çeckensidim çyrөktөgy tyjyndy.
Biroq nedir, alda neni oьlonup,
Bir demege çyrək daqь kyjyndy.

* *

Bir zulumdun uu qolunan qutulup,
Internatın atın uqur, umtulup.
Çoldo bara çatqan mezgil bul ele:
Çirkin sanaa, sapsız ojqo tutulup...

Sanaa cirkin: ojqo-tujqı şamaldaj,
Çe volboşo ucup çyrgen çaqalmaj.
Bzı-tzı bolot çyrek özyncö:
Savır etip, ec ajlasın tabalvaj.

Ystymdögy çaman çapan samtırar,
Çılanajaq alım qurup, şaldıtarar,
„Ölöt degen uşul ele turvajıv“
Ojlonomun, bara çatam qaltıtarar.
Bzıarduu bul suuqtan qutqar der,
Bılar qalam çoq qudajqa çaldıtarar...

Adam zatqa tuş qıvasın çol qıjn,
Çentögymdö var oqatım veş tıjn.
Internatqa men qarırıtı alvasa,
Çaş vaşımde saqtar qalıu eñ qıjn...

Meni alvasa, qajda varır telmirem,
Azar tartır qalarımde taq vılem.
Emne volso oşonu da kerejn,
Ec tınymsız çutqar çalqız men keleir

Kec da kirdi... Suuq kyctyy—çıtırajt,
Butum tijse qardın yny çıtırajt.
Astı çaqıtı bir tigile qarasam:
Çalqız yjden ot çaqqandaj—çıtırajt.

Qaranqı tyn... qajda vasır varamın,
Ötüy azavı çyrektegy çaramın.
„Barqın... varva“ bolup çyrek tumandap
Ötüy azavı kylyk tıpsız sanaamın...

Internatqa çetip ele varajın,
Qojcu arı. Kelecekti sanaajın.
Çetim bolup ezilgendin birimin,
Qantır ele men ötvösten qalajın.

Çalqız yjgö bir kezekte varırımın,
„Oj aqajlar çoldo qalqan qarırımın.
Yşır ketip, yjynörgö vuruldum“
Der şoloqtıp, ıjqı tuşır qalırımın.

Otqo ısnır, qızı toldu tısymö,
Emi keldim vaştıqıdaj yşımö.
Ojlor çatır, uqtar ketken ekenmin;
Ojun, kylyk kirdi menintısymö....

Erte menen turup çoldu vasatın,
Es ajaqıs, kerdym çoldun azavın.
Peşim kezek, internatqa kelirmin,—
Aldı menı, emı cerdı çazatın.

* *

Bul azartın kerdym esen dalajın,
Eser çetvejt... Qantır vaarın sanaın.
Çылаңајақ çылаңајақ qar vasır,
Çyrgen kyndy qantır ele tanaın...

* *

Bzqarduu suuqtarda adaşır,
Ağır veles—bir dalajın men aşır.
Çылаңајақ kirip keldim Özgengö.
Elyu altı saqıymdaı çol vasır.

* *

Oşol kynden alqa qarar attandım,
Andan veri degi azar tartvadım.
Tavım varqan majdandarqa doşulır,
Öz alymca iş atqardım, çatvadım.

* *

Ej aqajlar, ej çoldoştor, iniler!
Berı—veri, mındaı varır kelıner
Es kimne ajta elek sıymdı...
Ajtaında vaarınar teң bilıner.

* *

Bul zamanda çyřektögy armanım,
Çaş kezimde atam ölyp qalqanım

Çылаңајақ, bir dalajqa olturıp,
Çyřögymö sansız sanaa tolturıp...

* *

Atam vajquş bolsoñ uşul zamanda,
Bir kolhozcu bolup işter qalqanda.
Vagır kersöm; viroq anı kervödym,
Mına vuqa uulun Telen armanda...

* *

2/IV 35-çel

Kunyvuz çoldoş Stalin

Qyrgyız eli öz carvasyn çaraqtar,
Çemiş toldu Ala toodo şaraqtar.
Marks, Lenin, Stalindin tomdorun:
Emi qyrgyız oqur çatat varaqtar.

Qyrgyız eli basyr ötty çalyndy,
Qyrgyız eli dunyöge taandy.
Kyldör çatqan madanijat ocoqu:
Teatrlar too icine salyndy...

Toovuzda lacyn, quştar şaşyçan,
Brysna qyrgyız eli valdyçan.
Too, zoolordun tilin bilip, syjleşyp,
Inçenerler cыqy çyrgyız çalyçnan.

Madanijat uquwçaqan bul çabar,
Qol qojuştu bilişegen adamdar,
Roman, povest, rojemalar oquştu.
Azyr bizde ecen, ecen aqyn var.

Baştan ötty, bilwejiz tyk çalyndy.
Kөzdөн çaştar evaq ele tyjlydy.
Azyr bizden japon, çytaj qorqotqo
Elivizge epsiz kyctөр çalyndy...

Duşman kelip qolun bizge suncudaj,
Japon çaqyn şaş-şuң ete qojcudaj

Çerdi taştap qacyp keteyy biz emes:
Emi bolso alişabuz cocunaj...

Bas alaman çet suulardın talışı,
Intimaqsız uluttardın arası,
Azyr bolso qıncaqtaşap iştiset,
Bytyu ulut bir ataman balası...

Çatqan көр Stalindin alkısı,
Uşul öike dınyjонyn ығысы,
Sattıq arıñ oken diğı narınan,
Eç adamdın kelbejt minda ығысы...

Keremetiyy, kerек iстер tañdıqan,
Өnөry bar ar bir adam aqtıman,
Uqtap көrsө tyşke kirmes qızırtıp,
Kөrgylöcy çapan cөldөр uqtırtıp,
Siz Stalin kyn ekensiz adamqo,
Nurlatıñız tarap ketti alamaqo.

Urmatıñыз, qımbatıñыз, çalyñыз,
Denedegi çyryp turqan qatıñыз,
Siz Stalin berekeliyy okean—
Ooqattandıq çarib kedej çalpañыз...

Benin acıp biz qarasaq tarıxqa,
Mindaj çatqan bolqon emes qalıçqa,
Siz Stalin bizdi bastap keldiniz:
San çaqırtqan gyl qojulqan çarıçqa...

Turmuş bolso ketti arıñ çaramaç,
Kyldy turmuş erkelegen baladaç,
Siz Stalin afluu altın dañsıman,
Asmandıqı çibiz menen tañsıman.

Өсүр çatqan bolşevikter tuqumu,
Taalajь keң vaatьr volcuu balanьz.
Erke өskөн varдьq ulut qьzdarь
Sьjур vaqqan sizdin **Svetlanaqьz.**

Adam zattьn көnylynyn çatьqь,
Adam zattьn turmuşunun tarьxь.
Siz Stalin sьnvas bolot eken siz,
Biz işendik, turmuştun bul anьqь,
Keremettyu өlkө qurup qojьrsuz.
Bytyn dьjnө bygyn sizdi taanьdь,

Kylьmsyrөjt kerme toonun vooru,
Meerimdyu qojьu calqan cooru.
Xa... xa... xa... tuştarapta qatqьrьq,
Keң kesire Stalindin dooru...
Siz Stalin sьnvas bolot çataloqan,
Siz Stalin asьbьsьz adamdan
Bir çyz çetimiş million qalьq ereise;
Raqaт сьqть ar bir vasqan qadamdan.

Too vaşьnda maldь vaqqan savandar,
Sajasattьn vaarь menen qavarдar,
Siz Stalin sьjур taqьp qojьrsuz:
Tөštөryndө çatqьraqqan orden var.

Olturqanьm çoqqo dostor maqtanьp,
Kyl turmuştun qajьsь birin aştalьq.
Qьrқьz uulu өkmөtyn vaşqarat:
Bir kezderde çyrgөн torpоq qastarьp.
Aзыr nolso sezimi kyc bolşevik
Stalinden savaq alqan taptalьp...

Bolşevikcil өskөн çañь aqajlar,
Qьrқьzdardan сьqть dalaј, dalajlar.

Çарајьdaj ytyrөjgөн qarсьqaj:
Bygyn kylды Ala toolor, Alajlar...
Biz qьrқьzdar өзgөryldy өnyvyz,
Bilөгendi kompartija yjrotөt:
Stalincil bizdin pedagogubuz.

Bul Tijanşan bijik toonun vaşьnan,
Qьrқьz kelip Stalindi көryşөt.
Tartьn bastan qulac çajьp, çьlmaјьp.
El көsemь qьrқьz menen өvyşөt.

Мына өlkө, çьrқaj turmuş taraldь,
Ar bir adam geroј volup sanaldь.
Bir çyz çetimiş million eldin vaarьsь,
Stalindin çolu menen varaldь...
Oroq, valqa aca qьja qucaqtar,
Nur çacьrajt alda qajda uzaqtar.
Kreml bul, çьrқaj сьqьp taraqtan.
Dьnyjөнyn çaqşь eli qaraqtan.
Saat emes minut saјьn çenişter—
Qanca mindөp geroј сьqть aradan...

Alac ordo, sasьq ordo cirigen
Duşman volup tumanalьp irigen.
Өлүp, өсүp vara çatqan turmuşun,
Tantьq aqьn „Alacьm“ dөp keјigen.

Qaldьnarqo yrgөн kycыk sьjaqtar,
Kyc kelбese, emne qьldьn, sьraqtar,
Ontoquzdan çьjьrtancь çьl eken;
Eski turmuş qaldь, qaldь ьraaqtar...

Respublika өsty kylдөp çañьdan,
Asmandarqo ucquң kelet çañьnan,

Minut saýn özgörüsty oýlosom,
Degder turup, toologumdu saqýnam.

Çolotwoj çoonu qasýrçan
Şyryvuz çoldoş Stalin
Çalqýçan mənçyp tolqunu
Kelyvuz çoldoş Stalin
Çarqýrap nuru erigen
Kynuvuz çoldoş Stalin
brdasaq kökty көtergen
Ynyvuz çoldoş Stalin.

1936-çыл Нојавр М

Еçем

I

Çaýq talaа al sozulup,
Çatat tilsiz vozotur.
Ataçanат муң qартаçan.
Сьqsa mundan вошонур...
Uj qajtarьр мен çyрөмyn,
Erteli kec көrynур.
Çaman соқој tumşuқunan
Eвақ ketken сөгylур
Таманьма тiken kirip,
Kөzdөн çaşьм төgyлур.
Ystyндөgy eski çapan
Toқson çerden бөlynур.
Paқtalarь samsaalaçan
Arqa çonum көrynур...
Eçem тында al olturat,
Betin ваşьр alsьrap.
Meni daқь qajqьlantat,
Eçem тындан ucуrap,
Çyрөгymdy тызыдат,
Maқa муңdar сасьrap...
Eçe муңдуu, зар ьjлаçan
Qara көzdөн aқqan çaş...
Qajqь, zardь al aralar,
Kөpty көргөн qьrcьп çaş.

Qamçy tıjgen, qan şorqolojt,
Qızyl anar betinen.
Deneleri vyt kögörgen,
Tamtıqçy çoq etinen.
Tıryn kögür eçekemdin:
Çaş könylym buzıldı.
— Oj, eçeke...Emne boldu?!

„Malqa satır atanı meni,
Qajqylanqan çyrogym
Seksendegi calqa cıqır,
Armanym kör, kuyomun.
Qara çyrek qart ajuuda,
Qantır cıdar çyrogym“ —
Dedi eçem, çaşın tıktı:
Mıtyrıtır közdögyn.
Muundarım वोşор ketti.
Uqqanymda sözdögyn.
— Oj, eçeke, oj, eçeke.
Qojcu, qojcu Ылава.
Öz denendı uulandıgır,
Öz çanıñdı çıjnaва?!

— „Atasındaj quı cal eken,
Menin vaqqan atamdıñ.
brajımsız qart qamandan,
Kındö qorduq tartamın.
Mıngy muzdaj, çylan dene,
Qantır birge çatamın“ —
Degen eçem bir silkinip,
Oç çaqırna vurılqan.
Qıl cıvırdı qolqo alıp,
„Ölömün“ dep çulunqan.

Aq bilekten şar qarmadıñ,
— „Bul qılıqtı çılva“ dep,
„Turmuş gıly acılatqo,
Tısyndırdım şaşna“ dep.

II

Zaqımdanır oşol çıldar
Ötty, ketti munarır,
Ezilgen tap, könyly sat,
Ojnojt vıgyn qıvanır,
Barqıratır qoldoruna,
Qızıl barqıt tun alıp...
Eski turmuş, betin qırsun,
Qaravajmın, arı var!
Estegende al çoruqtı,
Elestenet şım qavar.
Çanı zaman kyusy menen
Çaş çyrogym aldastar,
Men da kettim bilim izdep,
Ajıyman alıstar...
Ajıl alıs, tuuqan qaldı,
Taqr eske kelbedi.
Meni eckim „çalqızıñ“ dep,
Azar, qajqı berbedi.
— „Eçen bolso mıña vıgyn,
Ölkö syjgön vaatırdan.
Qar etegin alasıñır,
Terip çyret altıñdan“
Dep çazılqan bir qat alam,
Syjgön qırvaım çarqıñdan.
Al qat meni epkindettir,
Alıp ucır, şaştrat.

Kylyk sanaa ala qasyr,
 Uzun çoldu vastyrat.
 Keede turur men qubanyr,
 Ajlymda çyromun.
 Çogo, Bekin qubulardyn
 Vaaryn vabyr korymun.
 Madaniyat kuysyn certip,
 Çastyar menen kylömun.
 Ken talaada çajlavyz,
 Bilegimdi tyromun.
 Raqta terip, men kuylönur,
 Tolqundanat çyrogym.
 Kylyk ojdo men ojlonur,
 Emgek kuysyn certemin.
 Birge öskön dostor menen,
 Men qubanyr ketemin.

III

Köksör çyrgön ajlyma,
 Men da kelip qalyrтын.
 Özgöyilgön al ajlym,
 Arap zorqo taarymyn.
 Tala tolqon arpaq raqta,
 Altyn nuru çasylyqan.
 Bor-voz volur turcu tala.
 Altyn veti çasylyqan.
 Tikken gyldöj qatar, qatar,
 Aq vor yjler çalylyqan.
 Muñduu ajly çygyr vasyq.
 Emgek kuysy çaqylyqan.
 Ken talaas çandaj sonun,
 Qyrtandary köryngön.

Asmandaqy aq buluttaj,
 Tergen raqta yjylgön.
 Mal qajtarbyr, çylyñajaq,
 Çyrgön çerim çajly ele.
 Kicinekej Tölön vala
 Malyn çajda çajly ele.
 Botom aj—ej!... Taaryvajmyn,
 Kindik kesken çerimdi.
 Çontögymön çooluq alyr,
 Ulat aaryjym, terimdi.
 Çylyñ vabyr çylyñ çooluq
 Kelin, qyzdar çalylyr.
 Könyly çat, çatqylyçat,
 Raqta tergen çalylyr...
 Eçem myna çygyr vabyr
 Er erkindy atalyqan.
 Aeroplan çanatylyna,
 „Erkindy“ der çattalyqan.
 „Aq altynly vabyr“ der
 Bardyq çerde maqtalyqan.
 Eçem meni erkeletip,
 Baştap keldi yjynö.
 Ujdyn ici bir çasalqan,
 Men tañ çaldym tyryñö.
 Radiosu sajrap turatj
 Könylyñ çat, qubanat.
 Çaly turmuş kuylöryñö,
 Aj nuruna ulanat.
 Tuura çylyr ajlyñ çoldo
 Er Stalin vasylyqan.
 Oşonduqtan ajlymly
 Qubanyçtar çartalyqan.

Uşul ölkə qəşər turəjan çyregüm.

Qajrat kirgen
Çalyň var çyregüm.
Qajratynda
Samam çetəjt kyləmyň.
Aňq taqat
Asy çandyn çyraqaly.
Çaşyl waqtyň
Araşnda çyregüm.
Maqa keldi
Turmuşumdun çyraqy.
Mandajymda
Çaryq çanər turavy?
Tegerensem
Deji uzun ölkəmdy:
Maqa çyraqal
Aly, çaqyn ulyaqy.
Berekelyu
Bul ölkənyň qulumun.
Çoq qulu emes, men oşonun ulumun.
Saqa ölkə,
Çyrek, waşym sadaqy,
Senden kərdym
Turmuşumdun sonunun.

Misal qylsam
Turmuşumdun walyňnan,
Qajta, qajta
Bul ölkəgə çalyňnam,
Kək çaşylduu
Qalyň waqtyň icine
Menin çyym
Syretəlyp salyňqan,
Taza awa,
Soqur turəjan çel kiret:
Qaalaqanym
Qadamymtan tawyqan.
Bir men emes
Qanca million qalyqtyň
Mandajyňa
Şam çyraqy çaqylyqan.
Araladym
Tandar waqtyň çaşylyň
Ölkə wərdi
Turmuşumdun asylyň
Mende wəwojt,
Mende wəwojt kemcilik.
Bir çyz çetmiş
Million qalyq ercidik.
Urmatywyz,
Çoldoşubuz Stalin:
Qurup wərdi
Baarywyzğa təcillik.
Ulut wəwoj
Tunuqtar kəz qaraşy.
Kerek qylyaj
Oor, çenil tarazy

Bir çyz çetimiş
Milliondun yny bir
Oşonduqtan
Bul ölkөгө ырыз.

II

Кавак емес
Menin vara turqanym,
Saman емес
Menin çata turqanym,
Çalqыз ваşqa
Çaqşынаqaj kvartir,
Emne desen
Çoop verer ubaqym,
Meni taanyj
Turqan teң-tuş qurbular!
Bir кун вағыр
Maqda qonoq voluңar!
Kөrgylөcy
Menin çatqan yjumdy.
Bir az maqtar
Ketkileci көnyldy.
Qaalasaңar
Çañ çazqan ырман:
Eşitkile
Çoop variton unymdy:
—Ata, Para*,
Der mojnuma asyloqan,
Muştar qasыр
Kerevetke çaşыnoqan,
Baldaqym çoq
Çalqыз ваşqa kvartir.

Ystölymdө
Çañыр turqan elektr
— „Kvartirin
«bras ekeno» dejsiner.
Kiterqana
Kөгөsyңөр kelcener.
Ajal алыр
Turar mezigil kelbegen.
Oşonduqtan
Çalqыз turam vilsener.
Ej çoldoştor
Kelet daqь kycөгym!
Emi toldu
Çырма uc mycөlym.
„Brqyt” desen
Too vaşыna ыrqьtam:
Taza terip
Çatqan taşып көcөnyп.
Acыр çaar
Ymytymdyn sandьqьп
Мына мындаj
Çыqaj, quvat vardьqьп,
Өlkө verdі,
Өlkө syjet, syjөmyп!...
Uşul өlkө
Qaqьp turqan çyрөгym!...

III

Birdik, tendik
Өlkөvyzdyn ardaqь.
Bir yn menen
Ovon salat vardьqь!

Таң қаларлық
 Bul өлкөмдү сүйбөгөн;
 Бар екенде
 Kapitalis қалдығы...
 Ас көз, аяған
 Алақаның җайқандар!
 Adam емес
 Қан җалақан аяғандар,
 Ғер җузынде
 Күлүр турған өлкөмдү;
 Satmaq болған
 Шимсiлеген таяқандар,
 Муштаймап
 Өлкөм вақты асырар,
 Менде anda
 Бала елем җағырақ,
 Emi bolso
 Өстүм қорқој аламын:
 Qajsъ армақ
 Bul өлкөме асылат!...
 Тағын талқан,
 Ғерін җексен қыламын:
 Асуландым
 Тісім кетті қысырар...
 It Pjatkov, Radek
 Дақь ваşқалар,
 Ex, beti қоқ
 Ғузуқара выҗырақ!
 „Emne
 eken“ деп
 Suraşтырсақ дамын,
 „Taratmaqсы
 Bolған kolhoz аямын“

Emi bolso
 Sot aldında тізіліп
 Quturған it,
 Көзындөј тір ваатымын...
 Ғер, zoottor
 Ғимушсудан „алым“,
 Ғыргызмөкөв
 Kapitalis қалмын,
 Ғоқ gospada,
 Көз аянеккен төрөләр!
 Мындај nomur
 Өтөөјт низге үрөөнөр!
 Бір сөз менен
 Qorutundu сықарсам:
 Ғасpadalar,
 Kelgen eken өлгүнөр!...
 Өлкөм җақсы
 Maqtap kyysyn certemin.
 Emne oјlosom
 Maqsatyma җетemin.
 Qana qolun
 Salыр көрсyn duşmandar,
 Өлкөм усын
 Men sadaқа ketemin...

26/ I-37-җы
 Moskva-Malejevka қыстағы.

Syjykty Gorkijge

Şuuldar ғыldar ɵтыр барат ғыльр
Adamdar ғыл турмушта рақат ғыльр.
Qарыбай ғые ғысарыбай бир қалыпта:
Turuuqqa bolbos beken ɵмыр сығур,
Atteң ajl...Andaj ғыроқal qajdan bolsun:
Gorkijdej daanьşmandar ketti ɵтыр

I

Qарыбай!...Qandaj ғырɵк soqulbastan,
Ғер betin qaraңqылығ tegiz wasqan,
Kɵzde ғыaғ, ғыrɵk тыз-тыз асығат бир—
Turavьz ec ajlanь tabalbastan.

* *

Bul ɵлым tildі bilbej turqan duduq,
ɵлымғɵ was ijewiz ғыльр qilduq,
Mьqasь ɵлым eken, şamşar wasaq—
Kezek menen varьvьzды ketet ғыtur.

II

Aleksej Maksimovic uluu adam,
Qalyñ el arьyғ керɵt aziz ғыandan,
Şum ɵлым ғыlar işin ғылды, qojdu:
Arьzьn ec bolboso uqvaj andan...

* *

Aleksej Maksimovic tert kitepti
Ojlodu, biroq anь ғыzavaj ketti.
Şum ɵлым seni emne ғыlsaғ eken:
Qandaj bir ғыldu taap, alsaq kekti.

* *

Aleksej Maksimovic ғыz ғыldarqqa
Ғaşasa, qandaj ғыaqşь volot anda,
Armanь dunьjedɵ bolbos ele,
Ғыз ғыldaj ғыaşar ketken uluu calda.

* *

Adamдыñ ғыanь qurcu inçenerler
Soqultur biz turavьz бардығ ғыaqtan,
Kɵtɵrgeñ qolubuzda venoktor bar—
Ғelkeni qajqь wasqan vatman...vatman...

* *

Muundar voşop ketti daғь ғыaşьr,
Ardaqtuu Maksim Gorkij qajьrdaşьr.
Rajьmsьz şum ɵлымғɵ ғылды qilduq—
Başь ғыoq, barsa kelbes ғыldu wasьr.

* *

Ardaqtuu azisisin uşul ғыaqtьn,
Ғazqanьñ ar birisi vizge alьn.
Qajьr, qoş!...Emi qajdan kɵrdьk seni—
Syjymdyu aziz Gorkij ғыaqşь ғыatqьn.

* *

Altın tomu milliondop nasılat,
Butun qalıq seziminde asıtar,
Ulu Gorkij senin qımtat ataqlın;
Adamdıqtın tarixında ızılat.

Aq altınduu talaada

Er parovoz atış salır,
Alyr ucup varatat,
Tolqun çyrök tolqundanır,
Ken talaan—qaratat.

* *

Talaa veti tolqon elge,
Çer çanına şandınat.
Al talaanın kerkü asıqlan,
Alda qajdan nurdanat.
Qulaqlına ne çaqımduu
Emgek kuysu ırdalat.

* *

Kerme qaştuu kelin, qızdar,
Tovun vuzvaj olturat.
Kövu—ırdar, birı—vijler—
Tolqon kylky cırqurar...

* *

Bir kezekte tolmoc kelin
Totu qanım qol şilte,
Komandasın verdi oqşojt.
—„Tur tergile paqta“ dep.

* *

Tetgінде bir top çigit
Tempin vuzvaj teminet...
Çarışqan qo qol çigitter—
Qajsъnъьь çenilet.
Artındaqъ Satim tura,
Өtө көркө керilet.
Çigitterdin arasъnan
Çalqooluqu vilinet.

* *

Ajal—erkek aj talaanъ,
Ajlandъra qarfaçan.
Tolqun tolup çyrogynө,
Qubanъььь batvaçan.
Erkin menen paqta terip,
Alqa qarap attaçan...

* *

Talaa көrky paqta vele,
Kөzge көркөm көrynөt.
„Altъn“ desem paqta eken—
Altъn өndyy tyrdөнөt.

* *

Er parovoz ermek menen,
Stansaqa çetkirdi.
Tolqun çyрөk, tolqundanъp,
Daçqъ aqa dem kirdi.

II

Bir kez ele, vara çatam,

Soçmo uzun çol menen.
Aldъ çaqtan bir yn сьqтb;
— „Amansъzъьь, kel“ degen,
Anda çyрөk tolqundanъp,
Al yn çaçqa degdegen.

Uzun vojluu, belі icke,
Suluu kelin Surmaçan,
Çalt көryndy kыlymsyрөp,
Terip paqta tuuradan.

* *

Tergen paqta al vulajъp,
Asman tirejt çaqъndap,
Aj nurundaç çarыç beret.
Alyс çaqtan çarqылdap...

Kece ele birge çyгyp,
Ojnop çyргөн çaştardan
Qunduz qanъm brigadir,
Kelin, qъzdb başqarçan.

* *

Qara көzy mojmoлçuçan,
Astыrtadan qaraçan
Aq vetinen nur сасъrap—
Erkin işke çaraçan,
Baatъr kelin Ajgyl çyрөt—
Aq paqtanъььь civaçan,
Şырыдатъp vасъm terip,
Taçыr тъnъььь turvaçan.

* *

Aj talaanın beti sonun,
Erke көңyl şattanat.
Çyrөгynə tolqun tolup,
Emgek kyysy çattalat.

Bytyryucylərgə

Ezilıycy uluttardın artınan,
Azar kərđyk eski turmuş saltınan.
Oşol kezde, al qurusa kyc ketip,
Inçener nar azyr qyrqyz qalqınan.
Qyrqyz elin aqartıncı çigitter,
Myna daqır bytyryşy çapıdan.
Bytyryucy çoldoştordu quttuqtajm,
Çazuucular sojuzunun atınan.

Сьqты сьндар çyrəktyn көр qımarь,
Myna vizde kyl turmuşun çьrqanь.
Bytyn qyrqyz eli ycyn qıvanьс,
Çьlda çanь kadr сьqьр turqanь.

Pedagoktor ıctı çanь ujadan,
Kytken eli too vaşında qьjadan.
Pedagoktor myna çənər varatat,
Bilim aьp stalindik ujadan.

3/VII-36-çы1

Tolqundar arasında

Aqımdın çazqan ırlar
Uqımdıı volot degen var.
Sezimin qozqor adamdın,
Çaqımdıı volot degen var.
Stalindın valdarı:
Aqıldıı volot degen var.
Baatır sıqat setinen
Sıru var vevək betinen.
Tarnıjalap östırgen
Stalindın valdarı.
Çırgımdıı taqır çoq
Dınyıdö armanı.
Bıtkın vojdu qızıtat:
Şandıı kuyılgı calqanı.
Kıcınkeç pıner,
Kırcı mıncı bılerman.
Model çasar ucırat,
Özü çasar sıqarqan.
Qızıl çaqoı taqırqan,
Daqır sıqarqan alıstan.
Bır qıl volqon qatarı:
Baravandı calısqan.
Mañdaında nıru var,
Baatır balvan qolu var.
Stalindın valdarı

Daqırqan qolu var.
Bırdıqanda ırmıdan,
Çırgımdıı sırmıdan,
Cecilır çazır vevıçın—
Icımdeçı sırmıdan.
Balaqa ardaq çoq ele:
Bıtyın tarıx—qızılmdan.
Azyr valdar dem alat;
Artek, Jalta, Qızılmdan.
Atajılar, asemder.
„Baldarqa“ der salınqan.
Qantır baatır sıqvasın:
Tarnıjalıı calındın.
Stalindın valdarı:
Bolo tarqan aqılman.

Kıcınkeç vevəkter,
Ajlanaılın çölekter,
Balдар vaqca, jaslıde:
Baar sıqıı çıruptır.
Bırdı çattar ırgınır,
Tarnıjaqa kınruptır.
Vevəkterdı qarasaq:
Qozqolot, sezım çıröktön.
Bırdır ojun quruşat,
Ус—ves çasar vevəkter.
Kommunistik tarnıja—
Bardırında tilek var.
Sadaqas sıraqtar,
Tazalıqtı bılıptır,
Kıjımderi tap-taza

Ojun—kylky tamaşa.
Сақыпъсвайт енесин,
Таң азандан barsa da.
Stalindin көөөгү
Сайқы сыржал вақыда.

Qызық турмуş kelgende,
Есender сықты көрүнүр.
Bулбул тилин сайратыр.
Есender сықты көрүнүр.
Турмуштуң сырын билішкен,
Ақылар сықты көрүнүр.
Бақыт келген меңгилде:
Толқундар сықты көрүнүр.
Іңсeнер қазса тоолорду:
Алтындар сықты көрүнүр.
Маданият өрcусө,
Ақындар сықты көрүнүр.
Өлүмдөн алып қалуусу,
Доқтыр сықты көрүнүр.
Қылымдарда болвоқон.
Қоқтыр сықты көрүнүр.
Көөөжүр адам қарааны,
Топтор сықты көрүнүр.
Тоосу, зоосу тыз болур,
Оттор сықты көрүнүр.
Ғарық қылып ааламды,
Солпон сықты көрүнүр.
Тақыр суусуз талаада,
Көлдөр сықты көрүнүр.
Көркүн асыр талааны,

Gyldөр сықты көрүнүр.
Baqtарында сайраған,
Bулбул сықты көрүнүр.
Қылық туғым асылы,
Dулдул сықты көрүнүр.
Қыдызда usыр вагуусу,
Сын uул сықты көрүнүр.
Murunqu өткен заманда,
Uşundaј volot decy ele,
Daаныşmandын aйтqаны,
Baары tuura kelcy ele.

Сындық айтқан тілекке,
Ҷеттік достор мынакеј.
Ваары бизден тавылат,
Іздегенде керекке.
Stalindin өлкөсу,
Ваары сындық береке.
Qайса көөөк voloјун,
Syjcy беттен енеке.

23, VI 37. Lugovoj.

Bul zamanda bolvojt taqyr çalaqor.
Çoldoş savan, ajta turqan asyq syr.
Birinci maj kyndөгүnde ыrdar çyr;
Savan çoldoş myna saqa çañ ыр.

Too vaşında aңgeme

Kylymsyгөp maqa salam berçydeј,
Qusaq çajыр, maqa çaqyn kelçydeј.
Bijik toolor, bijik zoolor aldyman;
Uturulaјt, ыrlarымды bilçydeј.

—
Myndan көrdym qalyң maldыn ordosun.
Ыrdajылы, qomuzumdu tolqosun.
Kytyгөгөн uşul qalyң maldardы;
Baқыр çyгөп menin savan çoldoşum.

—
Çoldoşum bul aq çeletke kijgeni.
„Başqarat“ deјt mal vaqıucı fermeni.
— Ыr çazyр ver, majda ыrdar çyгөјyn
Der suranat, qana ыrdar көгөјyn.

—
— Maldы vaqqan ej udarnik savanым,
Qana senin eski çyгтыq sарaның?
Çaryqың çoq, buttan ыrdыр ketiptir,
Esindevi telpek qajda qalqanым?
Çyгөгymdy memiretir varatat;
Uqıtu var çañ kyuler calqanым...

Qunduzqan

Aq paqtanь tergende
Normosunan aşьrqaп,
Dalaj-dalaj çalqoону,
Paqta terip qасыrqaп,
(Kolhozcu qызь Qunduzqan).

Eki qolu Qunduzduп,
Paqtanь көрсө şьpьldaşt,
Bir çөөkten сыqьaqaп
Kylajьmьdь şьldьndaşt,
Ус аждан һери тьпвастап,
Terip çyrәt talьastaп,
Bolşevikce umtulup,
Erkindyy bolqon Qunduzqan.

Avьdьda menen Qunduzqan,
Çarьşьp paqta terişti,
Өkөө ten bel vajlap,
Bolşevikce kirişti?...
Çarqan attaj çarьşьp
Aq paqtanь teriştet,
Aqьrьnda qajsьsьп
Bir birin qantip çeniştet?...

Avьdьdanьп etegi,
Yzylp ketti çivinen,

Eki çөөk paqtanь,
Qunduzqan vyty tezinen,
Тьвьрьсылар Avьdьda—
„Qunduzqa aygьп çendirdim,
Yzylp ketip etegim“...
Dep, özyncө syjlenәt,
Qajrattanьp Avьdьda,
Paqtanь terip kьylenәt.

Өз normosun vьtyryp,
Avьdьdanьп normosun,
Syrөөgө aldь olturup,
Өkөөlep otuz mynetә,
Normolorun tolturup,
Brigadir Manazar,
Normonь һerdi qotorup...

Kecki saat çetide,
Kolhozcular çьjnalды,
Erkindyygө sьj һeryy
Maselesi qaralды.

Qunduzqandьп emgegi
Eki çyz toquz voluptur,
Ус аjььq берген normosu
Ус есе ашьп toluptur.

Qunduzqandьп бирinci,
Erkindyy qьльp bilgizdi,
Sьjььqqa arnap tigilgen,
Çläekten көjnөk kijgizdi.

Çalqoo bolqon Gylajьm,
Ajtamьп sөzdy munajьm.

Qunduzqandъ qaracъ,
Aq paqtanъ teriptir
Normodon aşьq beriptir
Мына нугун qalaqqa
Çinekten kijip keliptir.

Stalin madanijaty

(Moskvadaqъ teatr institutunun qьrоqъz оquu-
cularyna arnadьm)

Madanijat maңdajdaqъ cъraqdan,
Madanijat bul bir artьq çaraqtan.
Adamььqqa madanijat çaraşat:
Madanijat stalindik varaqtan...
Bilimi çоq, ezilgen көp ulutqa
Stalinder madanijat çaratqan...

Madanijat turmuştun gyl—çьrарь,
Madanijat şaңduu vaqьt qavarь.
Adamььqтын vaqьtaryna keңitken:
Madanijat kommunizm sarарь...

Madanijat vaa çetkis çaңььq.
Madanijat kyusy şaңduu qaçььp
Çalqьz qana Kremlden taralat,
Memiregen okiandaj aqььp...
Too, aььlda çaşar turqan qalьqtar:
Çyгөгynө syje vasat, saçььp...
Vaçььna qajsь ulut qıvanvajt—
Aзыr tursa madanijat tavььp...

Ajtes qalem! Sındyqtardan tartynbal
Tigi qyzyl syzdyqtardyn artynnda,
Madaniyat qantip, qandaj baalanat:
Faşisterdin myjzam—vuzuq şartynnda??

Qajran ömyr, qajran bilim qorduqu.
Professor, nan suranqan çoldoqu.
Madaniyat usyn vular qyzdyqvajt,
Kiter tyşken, qartmar çyrgön çoldoqu.
Bir qyşyqta ajsyz tynge zarlyqat—
Çandarlyna vattı faşis zordıqu...

Faşisterdin kötergöny birden oq.
Madaniyat faşisterde qyzyl çoq.
Emnesin oozuma men alajyn:
Faşisterde madaniyat taqyr çoq.

Qarajlyqçy çerdin toluq şarlyna,
Kimder eken adamdyqlyk zarlyna,
Telegejin tekşi tegiz aralap,
Boor aşyr, qarap alyp alyna
Çalqyz qana Stalindın ölkösy!
Madaniyat qurqan tegiz vaarlyna.

Butyn çerdin çyzyn cındap qarasam,
Madaniyat adamydaryn sanasam,
Stalindej madaniyat kişisi:

Таныламы, Сталинді бааласам.

Stalin bul—madaniyat çyregy.
Stalin bul—madaniyat kölemy.
Qyrgyzdardaj majda ulut tuqumdar:
Stalinden sabaq alyp çenödy...

Vaary vilet, ırsy volqon vaqymly.
Eldi ırdajm, çyregymdyn çaqıly.
— „Muni ırdı“ dep vıröö kelip vıjırvajt!
Sındyqlynda men Stalin aqıly...

II

Biz murun teatrды qajdan bildik.
Stalin көрсөtkөндө, aşyr kirdik.
Mynakej qyrgyzdardyn önköj çaşy.
Oquuqa Tjanşandaj çerden keldik.
Oquuqa „qyrgyz“ degen elden keldik.
Çaşasyn iskusstva teatrı:
Baş qoşqon cыqarmasly uşul birdik.
Otuz beş qyrgyzdardyn azamatly:
Teatr con bilimın oqup kirdik.

Ej dostorum çaqşy adam voldunar.
Ajqa çetet, emi uzun qolunar.
Ötkön qyrgyz, ötkön qyrgyz kim ele.
Este, este! Otuz beş çaş qurbular!

Suusı sьqvaı kerkemy ьoq ьerindin,
Qıvabь ьoq ele ььrьbьz belindin.
Muңduu ьny too, zoolordo qaldьqo,
Savьbь suz samьbraqan kelindin
Kocky, mөngy arasьnda vasьbьp:
Abaң qalqan, eneң qalqan birindin.

Ej otuz beş! Talantь con erkeler!
Өtkөп өtty, estevejbiz deveңer,
On altьncь qanduu qara ььbьnda,—
Çyгөгynө vasьp qalqan eneңer.

Emi çigit, vaşьңarda erkelik.
Uluu eldin ьaştarьna teң kelip,
Moskvadaı ьerde oqur ьatabьz:
Iskusstva kyysyn tandap certelik.

Otuz beş dos! Baarьbьzda ьaqььbьq.
Otuz beş dos! Keң-kesiri qatqьbьp.
Otuz beş dos! Aldьbьzda mildet var:
Qьzьp kirdik sot, ьarьşqa ьaqьbьp...

Çyгөk ьrdajт, tilde qantip aıtabьz,
Kөлөmy keң qıvabьncьda vatabьz.
Çaqьş master çoldoş Vasja Orlovto.
Otuz beş ьaş ььrьqap oqur ьatabьz...

Masterler bizge өnөр bergenine,
Ar-bir ьaş qıvabьşat bilgenine.
Armanь dьnyjedө taqьr volbojt
Uşundaı gyl turmuşqa kelgenine!...

28/XII 36-çyl. Moskva

Qırqızdar

Qarlıqan çarşasız talıp,
Qalın mında çarşa qapılab,
Qadars çarşasız talıp,
Qala çarşasız qırqızlar,
Yıldırıq çarşasız talıp,
Tökölçü çarşasız talıp,
Tim - terek çarşasız talıp,
Sarqalar çarşasız talıp,
Deninen çarşa toqtolqon,
Al çarşasız talıp,
Alınqar toonu çarşasız talıp,
Qansız çarşasız talıp,
Körüngön yig çarşasız talıp,
Nan suraqan çarşasız talıp,
Birin-serin çarşasız talıp,
Too, çarşasız talıp,
Tomolonur, tomsorur,
Qızıldu çarşasız talıp,
Bılaqan çarşasız talıp,
Aziz başın çarşasız talıp,
Qızıl çarşasız talıp,
Taş mөngynyn astına
Basılqan çarşasız talıp,
Stalindin doorunda,

Qızıldan çarşasız talıp,
Çandanur çarşasız talıp,
Üntülup çarşasız talıp,
Gyldödy kыlyp çarşasız talıp,
Çaşasın çarşasız talıp

II

Kolxozu başın çarşasız talıp,
Tekşisi tegiz çarşasız talıp,
Qaraans çarşasız talıp,
Çarşasız talıp,
Qızıly bat, çarşasız talıp,
Kök, çarşasız talıp,
Çer astında çarşasız talıp,
Kөmyr, altın çarşasız talıp,
Tooda ottop çarşasız talıp,
Çarşasız talıp,
Qulça, kыık, tekeler,
Ojnoqonu çarşasız talıp,
Çer çarşasız talıp,
Bağsın mında çarşasız talıp,
Çandan başqa çarşasız talıp,
Çarşasız talıp,
Asman kirsiz çarşasız talıp,
Çerinen çarşasız talıp,
Asıl tuqum çarşasız talıp,
Kök şiber ottop çarşasız talıp,
Too, çarşasız talıp,
Otoso çarşasız talıp,
Qırqızdar çarşasız talıp,
Belderin çarşasız talıp,
Gyldögen çarşasız talıp

Ojnodu qurup sajrandy
Kunde ojun, tamaşa,
Başnan waqıt ajlandy.
Tolturup ulu piandy,
Çenişke, çeniş ulandy.
Çyrgalyň köryp turmuşun,
Çyrgalyň waary çavandy.
Majdanqa çygyr çavaly.
Qyzidan waqıt tui aldy.
Qatarlyň körcy çyrgalyň.
Qalyndar qajdan çuvaldy.
Çajloonyň çöwün ordurqan.
Ajydy çany qurdurqan.
Bajlasy turbas talaaqa
Polotton qorqon urdurqan.
Qyz çonwoqon çyjaqa
Qyzlyqtuu işter woldurqan.
Ala too wijik özöndy:
Çanylyq menen tolturqan—
Stalin qurdu waaryşyn;
Çyrgalyň eli qulrunqan...

Sentjaar 1986-çyl. №

Çaň çyrgaly.

(Çyrgalyňstandyň sovetteriniň 4-çyrgalyň
oqulqan!)

Çoldoş ardaqtuu delegattar! Silerge ar
qan bul uryndy, aldynarqa tartuu çyly
etem. (Qol çavuuular.)

I

Ala toodo Ilie wawa çyrgaly,
Nurun tögyp, al asyлуу turaw?
Çany suudaj aqqan kedej çyrgalydar,
Myna wugyn çany turmuş çyrgaly.

Ulu çyran, bolşewikter çalqalar.
Eski çirik, wuziqtuqtu talqalar,
Bizdin çyrgaly wugyn waşqa tereidy,
Qol çarmaşyr, çyrdan aşty alqalar...

Ala toonun aalam uqtu ataçyly.
Syrötteryn aldynarqa tartamly.
Ala toonun çenişterin urydajaj:
Men bir uulu çantir çydar çatamly.

Çyrek tolturup alyp, ucup şattanat.
Çeniş kyusy kökke işip maqtanat.

Ojnodu qurup sajrandь
Kynde ojun, tamaşa,
Başnan waqıt ajlandь.
Tolturup ulu plandь,
Çenişke, çeniş ulandь.
Çyqalьn көгүр турмуştun,
Çyqьzдын ваарь qavandь.
Majdanqa сыqьр çавьla,
Qьзыdan waqьt tuu aldь.
Qatarьn көгүсү çyqьzдын,
Qalьndap qajdan civaldь.
Çajloonun сөвүн ordurqan,
Ajьldь çañь qurdurqan,
Bajlasa turvas talaaqь
Polotton qorqon urdurqan.
Qus qonvoqon çьjaqь
Qьzьqtuu işter boldurqan.
Ala too vijik özöndь:
Çañьbьq menen tolturqan—
Stalin qurdu vaarьsьn;
Çyqьzдын eli qulrunqan...

Sentjavr 1936-çyl. Moskva

Çañь çyqьz.

(Çyqьzstandьn sovetterinin 4-sьjazynda oqulqan!)

Çoldoş ardaqtuu delegattar! Silerge arnap çaz-
qan vul ьгьmdь, aldьnarqa tartuu çьler, oqur
etem. (Qol çavuular.)

I

Ala toodo ilic vava сьraqь,
Nurun төгүр, al asьluu turavь?
Qañь suudaj aqqan kedej çyqьzdar,
Mьna vьgyn çañь turmuş quralь.

Ulu çьran, bolşevikter qalqalar.
Eski cirik, vuzuqtuqtu talqalar,
Bizdin çyqьz vьgyn vaşqa төeldь,
Qol qarmaşьr, çьrdan aştь alqalar...

Ala toonun aalam uqtu ataqьn.
Syretteryn aldьnarqa tartamьn.
Ala toonun çenişterin ьrdavaj:
Men bir uulu qantip сьdap çatamьn.

Çyrek tolcup aьp, ucup şattanat.
Çeniş kyusy көkkө tijip maqtanat.

Ala toonun asqa zoosun qarasam,
Çeñiş kyusy çyregymə qaptalat...

Asqa, zoolor başta mənca mündanır,
brañnan qanь qacqan, surdanır.
Emi kelip men tigilip qarasam,
Asqa, zoom! sen turasñ nurdanır...

Başta kərgən asqa, zoom al emes,
Bardьqında çarqьraqan çanь eles.
Asqa, zoolor on onbeş çyl icinde:
Qantip ele coñ Maskəөгə tenelbes.

Asqa, zooqo qьzyl tuular sajsa,
Qanь qacqan öny bygyn çanьrsa.
Qantip ele tolqun nasəajt, çyrekty:
Asqa, zoodo çeñiş kyusy qaçqysa.

Ucsa quştar çetalbaqan zoolordu,
Qьrğьz kəcy ətalbaqan toolordu,
Bygyn kesip Pamiр çolu sañndь—
Too ьгьсь aj nuruna mañndь.

Çatqan taştь, vijik toonu talqalar,
Temir tulpar kyugə kirdi alqalar.
Aj nuruna kylyp turqan ajsydn:
Ətty tulpar asqa, zoosun aralar...

Men qarasam, Ala toonun asqasñ,
Aqqan teniz sьjaqtanır taşqansñ,
Taanьvasьñ, tigilemin, qarajmьñ:
Dedi toom, özün bygyn başqasñ...

Əzün daqь özgərylgən emesin,
Eliң daqь özgərylgən bilesin.

Qoңuz çajloo, kək şiberge tiziltip,
Çanьcalap tartqan kolxoz çelesin.

Menda bygyn özgəryldym, başqamьñ,
Çeñişterge aralaşьp, taşamьñ.
Tolqun tolqon, majdanь keñ elimde:
Aj, asmanda əsyр, əcsyр aşamьñ.

Ala tooqo çanь qьrğьz tərəldy.
Çanььqqa qьrğьzstan bələndy.
Texnikanь ala tooluq qьrğьzdar:
Zor daanьşman Stalinden yjrondy.

Qьrğьzstan daqь əsyр, çanьrat.
Çeñiş kyusy daqь şanduu qaçylat.
Elektrik ilic vava sьraqь:
Ala toonun çьvььtna çaqylat.

30 XII 81-çyl.
Frunze

Qazaq qızyna

(K... qa)

Üç pojuz, sızca pojuz, alca menı.
„Duldul“ dep maqtap turıp mindim seni.
Çel soqup terezenden ötyp tursa:
Mınan da sergip köñıl turat emı...

Tez pojuz, arıca kerıp, çırdu cından—
Aıvı tavılavı, körcy mından.
Sızılqan vaş, ucu temir çoldo,
Parovoz vaştar varat ucır ıdam.

Aıca çol... Çatqan talaa... cıqqan tıken.
Qanakej qomuzıdu alca erkem.
Sıjlışıp, ötkönderdı eske alsaq,
Aıcaqız uzın çoldo ermek eken.

Cocundaı, çatırqaşıp, aılanvaılıq.
Kelgıle, oıun qurıp, saırandalıq.
Kımvız emne bısek aıtalıca,
Taanışıq çetısetqo, çaltanvaılıq.
Sovetter soıuzunda öner, bılım:
Baarıvız kötergönvız bırden vaılıq...

Men qırqız, tıgı özvek, bılar qazaq.
Angeme kettı köpkö volur uzaq.

Kımvız emne körcp, emne bısek:
Olturduq con vagondo oıun çasap...

Bır kezek qazaq qızca tura qaldı.
Çıjından kılımsırcp körcın saldı.
— „Qanakej urmattuu qız“ ırda desek,
Çaqımduu ıcke yndö ovon saldı.

Taasırdıy bı ovonqo köñıl erıp,
Toqtovoj çırcp soqup turdu çelıp...
Ovonun bıyrcgönde qazaq qızca:
Çılmaıır vaşıp ıjdı salam verıp...

Keç talaa kılımsırcp qaraqandaı,
Un qoşıp, bır top qızdar kıldı çandaı.
Oı, qızdar! Ovondorun çaqıca eken;
Bırstuu qazaq qızca, çarıq maıdaı...

Çırcıty toıqın menen erkeletken:
Ax! Qazaq qızdarıvın unı qandaı?!
Bırdı qız mına emı unıdı bıjık
Sen elen cöldö çırcgön suusuz kıkık.

Çetıldı qazaq qızca—vıgıın colıon
Almasın vışıp turqan, vaşıp ıjır.
Aq tamaq, çırcın çarıq, nurun tamat,
Qızıldan çıvek şajca köjnek kıkır...

Erkesın, ırdaı bırdı suqsur çanım.
Aılanır, madanıjat ası vaqın.
Unındö un qoşılsın qazaq qızca,
Taanıqın önerıncın vardıq çadıp.
Qajır, qoşı!... Aızılca çolum vaşqa,
Körcırcp qalarvırcqo, qajta daqın.

Qolundu qısa qarmajm ovoncu qız—
Çetilgen berekeliy colpon çaldız...
Saqqıntıaj salam qattı çazır turqun—
Adres: çyrəkötöy, tuuqan qırqız!..

25. IX 20-çıl.

Tuular baş ijildi

Çumuşcu tap başın çerge salışqan.
Aza kytıp, muzikeler calışqan.
Qızıl, qara tuular başın kütöyüp,
Azaluu yn—tuş taravıñ—alıstan,
Bul qandaj kyn volup ketti ajtqıla:
Ötkön oqsojt aravızdan arıstan.
— Tapcıl, qıraan küçürmön er, qajratuu,
Cın bolşevik Kirov baatır danışman;
„Öldy“ degen gazetterdin qavarı:
Çara volup, çyrögymö çavışqan.

Ijin, teşik, daldoo çerge bekinip,
Dalaj duşman aravızda çatışqan.
Qan icyyge dajardanqan aqmaqtar,
Aqırında er Kirovdu atışqan...

Bulbul ele, tañ nurunda sajrağan.
Baatır ele, ec majdandan tajbağan.
Sezimi kuc, cın bolşevik qurc Kirov,
Al çyryktyy, kyreşterde qajnağan.

Çumuşcular tavı ucyn verilip,
Zerek ele, syryp çoonu ajdağan.
Bolşeviktin majdanında Kirovdun:
Çenişteri ajdan acıq çajnağan...

Çumuşcu tap oşol qıraan Kirovdu
Byktelbegen, anıq sınıvas volottu,

Qajtas sapar, ajsyz tyndyn çoluna:
Arasnan mezigilsizde çoqottu.

Aqmaq duşman qajqabwzqa şattanat.
— „Bir cecenin sulattyq“ der maqtanat.

Çumuşcu tap Kirov sızqan çoldorun
Osujatın çerge qojvoj, atqarat...
Kirov öldy, anın işi çalyndajt.
Bolşevikter ec bir qacan çapıvajt.

El çyregy VKP(в) qbraandyq.
Bytyn ulut uşul çoldo adımdajt.
Çer çyzynyn vardyq asyl adamy:
Bizdin qana qyzyı tuuqa çaqyndaajt.

6 XII 34-çyb

Partijaqa ant

Menin çazqan qonquroolu ыларым,
Çyregymen anyq sızqan ыларым.
Kese qana çyлапajaq çygyrsem:
Bygyn aqyn, qalvady tyk armanым.
Qoldo qylyc, çyregymde oqum var,
Brdaj verem vutkyce kyc-darmanым.
Çeniş kyysyn kyuge salыр çapıлар,
Qomuzumdu calqanым men, calqanым.
Kandidatмын, çaş ösyycy kommunist,
Ber putevka! Atqarыlat alqanым.
Çalaqajca çarым çoldo çaldыrap,
Ec bir kezde volvojt menin calqanым.
Qalem menen соң giganitar quramын,
Ujat menin uşul posto talqanым.
Kommunister tuura sızqan çol menen
Ulu posqo varqanым men, varqanым.

Antым uşul, qolumdaqь qalemim—
Qalem emes, qylyc der men vilemin.
Aldымdaqь arsyldaqan duşmandы
Uşul qylyc menen anyq çepemim

12/II 35-çb

Kəsəm sözü

Bygyn erte turdum taqqa maaldan,
Uqulqanvь bir çapıyıq avaldan,
Sьdaj alvaj cirkin kənyl qubanat
Tuş kərgənyvь bir maanilyu qavardan.

Çyrək ajtat turqan Tələn tezirek,
Mandajıña qızıldan nur çasylat.
Bygyn syjlejt bizdin çoldoş Stalin
Segizinci sьjaz bygyn aсылat.

Çыmajqandaj çып özynə imeret,
Mьndaј qavar çyrəgynə dem veret.
Baçyttardan baçyttarqda ötyuge:
Çyrəgyndu tolqundatьp çiveret.

Denəç ketet bir çaqıyıp çыtьrap,
Meerimduy tolqun kuylər qaçylat.
Taalaјь kəp SSSRdьn elderi
Mandajıña өsvəs çыraq çaqylat.

Çыraqal menen kənylymdu çazqatьp
Yjde çalqьz terezemdi aсылat.
„Oldo aj tez saat veşke çetse“ deр
Sьdaj alvaj өөde-tөmөн vasatьp.

Kee bir adam al özynсө muнајьm,
Kee bir adam: momuп volot ar daјьm.

Menəç volsom şaşma volup qaıьrtьp,
Çoruq eken, qandaj ajla çыlaјьp.

Saatьma kəzym tuşət vaarьpnaп,
„Tez çyrəvəjsuң“ deр da aça tarьpnaп.
— „Qaçыlaјьp şьqьldacь tezirek“ —
Qajta-qajta saatьma çalyпam.

Çalyпqandan taçьr pajda çьqvadь,
Mezgil eken saat veşti soçuրtur.
Mьna aзыр bizdin kəsəm vajandajt,
Açьp Tələn! Qulaq salьp uçuրtur.

Radioço çaqьp vaгьr uçatьp,
Өz orduna keldi oçşoјt qavaçьm.
Oј qurbular!... Degi toçtoј alvadьm:
Qubavьctьn tenizinde açatьp.

Bytyn denem tolqun menen eridi,
Qulactarьm asmandarqda kerildi.
Radiodon uraa! uraa! davьştar.
Tarixь sөz Stalinge verildi!...

Тьпьctancь! Şьvьraвај turqula!
Uşnikterdin birden, birden alçыla!
Bizdin kəsəm ana syjlep çatvajьvь:
Qurbularьm! Uçalyqçь çavьla!...

Mьnca daјьp, anьp sөzy polottoј,
Baçyttarqda baçьt qoşot qorotvoј
Ontoquz çьl çatьravaaj gьldədyk:
Utyreјgen duşmandarьd tootvoј!...

Çырағал, вақыт биздин çолғо тизilet.
Дағь тенiz, okiandar kecilet.
Adamдықтың асыл, артық тақдыры:
Çалғыз қана Stalinden cecilet...

25/XI 36-сы

Тышымде

Bygyn tynde
Bir qъзық тыş көрүпмын,
Өнүм болуп
Qalsa ошол тыгөнгыр,
Aleksandr Sergeevic
Ekөөүз.
Kөpçylyktyн
Arasында çyгөөүз.
Al çаш çigit
Men qarajмын tigilir,
Jubelejge
Kelgen Puşkin tirilir.
Aleksandr Sergeevic
Өlkөөүз!
Birge ырдap,
Tamaşalar көгөөүз.
Men qubanam
Alda qошо qatqыrat.
— Tөлөн kelci,
Der aldына сақыrat,
Tunuq turmuş
Bulaqtарың vojлoduq,
Birge vastыq
Birge, birge ojnoduq.
Turalvajыbz

Toqtop sьdar kьlkysyz,
Aleksandr Sergeevic
Ekəəvuz,
Qubanqandan
Brlar җazьp qalavьz.
Ғarьsqandaј
Qaғaz, qalem alavьz.
Aleksandr Sergeevic
Uqıncı!
Menqo sizge
Qьrғazdardan oquıcu.
Sizdin җazqan
Lirikañ җaqtьram
Мьна sizdin
Tomdu oqup oturam!...
Qarь tuşym
Bəlyptyr qoqustan
Kyn vijikke
Kəterylgən sьqьştan.
Ala toonın
Qьrғazьььn yndəry:
Maqа uqulat.
Puşkin ьrn oquşqan.
Maskvanьn
Eskі esteliklerin
Qarap kele
Ғatsam җyrək ooluqat,
Qara җerde
Əcy bardaj tiglitp,
Aleksandr Sergeevic
Ғoluqat.

Ғаştар кыны

(xor)

Taң atqanda bizdin җаştар җənədy,
Alqan qolqo birden kerki kyregy.
Ғeñiştyy kyndər,
Anakeј yndər,
Атьылат azamattar җyregy.

* *

Ғer betinde җarьq şoola nuru var,
Qol qarmaşьp işke sьqqan qurbular.
Tartьnvaј alqа
Al, oroq valqа
Kycəp daqь ketmendi vat uruqar.

* *

Alqalaqan ar bir basqan qadamdar,
Emgek kyysyn erke sozup calqandar,
Ғarqьla toonu,
Buzqula zoonu,
Ғaş kyуyrmən атаqь var valbandar...

* *

Ғаştар кысу җайта, җайта sənalsьn,
Bizdin җаştьn qalьn кысу sьnalsьn.

Ketöryp bijik,
Asmanqa tijip,
Çaştar marş qatuu cыqыр ыrdalsın.

Moskva,
9-aprel 1937-çyl.

Çyregym menen

Ketergen qolqo
Gylynden çaştar!
Çaqymduu nicke
Uyunden çaştar.
Tep tegiz cыrqal,
Kynynden çaştar.

Bardьqь qatar
Koryngon çaştar
Belderin bajlap,
Tyryngon çaştar
Titirejt duşman
Syrunden çaştar.

Aralajt cыrqal
Ajlanьr bizden.
Çeñiştin nurun
Qatarlap tizgen.
Çaңььq basat
Özgeryp tezden.

Qajqььz çaştar,
Erkeviz cыndan.
Anekej tolqun,
Çyrekte çanqan.
Merejdy çenip,
Dostorum alqan.

Kuçyuyz birdik,
Ataqtuu balban:
Kuçyrmən işi
Dostorum qyloqan
Bizdegi emgek
Ter, tegiz çyrqal.

Kiñiri kylky,
Çaraşat çaştar.
Boşundu elder
Qaraşat çaştar.
Syjvşyp, sьnap,
Talaşat çaştar.
Emgegin artьq,
Baalaşat çaştar.

Yndəryñ vijik
brdacь çaştar
Mezgilin keldi,
Turvacь çaştar.
Erkesin vьgyn
Qalvacь çaştar.
Mərejn qajsь,
Tandacь çaştar.

Qubanьc mende,
Kyləmyñ çaştar
Bir qatar vacьp,
Çyrəmyñ çaştar.
Ajtьlvac artьq
Çyrəgym çaştar.

Bizdegi şattьq,
Bytvədyñ ajtьp...

Syretyn tartsam
Bardьqь artьq.
Qubanam çaştar
Tolqunqə vacьp.
Çetvedə tllim
Syrettep vacьp...

28/X 36-çyl.
Moskva

brdasam

I

Çaşy, qyzy, sarýlan,
Tyrkyndy qoşur ыrdasam.
Mañdaýma çaqylyqan
Kökymdy qoşur ыrdasam.
Çyrgymdy balqytqan
Kylkymdy qoşur ыrdasam.
Çenişter menen cыrmalqan,
Ölkömdy qoşur ыrdasam.
Ajlanь, şaar, talaanь,
Körgöndy qoşur ыrdasam.
Favrikada çivекti,
Turgöndy qoşur ыrdasam.
Qыz, çigitter çajdarь,
Çyrgöndy qoşur ыrdasam.
Baqtyluu elder doordu
Sыrgöndy qoşur ыrdasam.
Paqtadan çipti keltirip,
Turgöndy qoşur ыrdasam.
Çivекten şajь asemder,
Өrgöndy qoşur ыrdasam.
Çыlmajьr kylyp, qaraqan
Çarьmdь qoşur ыrdasam.
Çyrgymde qajnaqan

Barьmdь qoşur ыrdasam.
Toqsondon qajta çaşarqan
Caldardь qoşur ыrdasam.
Keremet işti keltirgen
Baldardь qoşur ыrdasam.

II

Art çaqьmdь qaravaј,
Qыdap ketip varatam.
Kommunizm çolunda,
Cыndap ketip varatam.
Өzgörylgөн turmuştu
Sыrdap ketip varatam.
Kök melçegen toolordon
Qыrdap ketip varatam.
Kylky, ojun, tamaşa,
Çыrdap ketip varatam.
Baqtyluu qalyң elimdi:
brdap ketip varatam.

15/XII 36 çыf. Moskva

Çyldar

Sen qartajyr, көз ajnekti taqylyr,
Olturasyz çaş ömyrды saqylyr,
Men da bolsom qartañ vavañ bolormun,
Quur çetken çañ çylqa vaqylyr...

Kimdin varqyn kim ojlosa eskeret,
Kilgen көjnök kir tijgende eskiret,
Ömyr daqy uşul көjnök syjaqtuu:
Çyldar ötkөн sajn aqa keckiret.

Çyldyz var ajdyn çaryq tyndösy,
Çaş ömyrdyn kelet mynda çyrgysy,
Мына, мына seni izdep baratam:
Çañm suluu! Maqa qarap kylvöcy!...

Sen da kylsөн сьдар мен da turalvajm,
Sen çaşьnsañ, qantip, izdep tabalvajm!
Ager senden volup qalsa uruqsat:
Maqa volot...Men ikinci çaralvajm...

18 V 37-çyl. Moskva

Turmuş ьгазыльоь

Sanaluu çyrogymdyn munu ketip,
Çaqymduu çañ qozqolcuu kyylər certip
Asmandan colpon çyldyz ucup keldi,
Asyr qoj çañm suluu terezendi.

Çylmajyr kulymsyröp qaraqandañ,
Tortonup qyzdar çyret, çaryq mandaj,
Turmuştn gylın gylgө qoşup salqan
Qurgular! Bul doordun valь qandañ?

Sozoluq bul doordun valь valqa,
Dem aluu raxat, çьrqañ uşul çanqa.
Asmandan colpon çyldyz ucup keldi,
Asyr qoj çañm suluu terezendi.

Çibektej sozolonqon suluu talaa
Kөk çaşyl көrky сьqqan salaa, salaa
Kolxozdun qadimkidej çajyr qьzь:
Çylmajyr uturulajt, көrçy, ana...
Asmandan colpon çyldyz ucup keldi,
Asyr qoj çañm suluu terezendi!...

37 çyl

Умыт

Çyrək bolso tañ sulıusun tандаған
Bir mezgilde oңoj cataq salbaqan.
Byğyñ erke, men qıvanam özümce—
Emi senden çylıu ımyt qalbaqan.

35-ç.1

Qat

I

Çаңьдан сьqqan kyulerdyn
Qıvаtь volot turvajьь.
Qojulqan kerkem tyrlerdyn
Avatь volot turvajьь?
Ornotulqan çeniştin
Qavаtь volot turvajьь?
Asmandan ucqan quştardьn
Qanаtь volot turvajьь?
brdaqanda çyrөktyn
Sanaatь volot turvajьь?
brdь çazqan aqьndьn
Adatь volot turvajьь?
Tolqun taşьp, valqьqan
Çyrөгym turup ьrdajьь?
Berilip uqqan qılaqьm,
Memirep qanьp çьrqajьь?

II

brdadь aqьn ып qoşup,
Kөk çaşьı vaqqa qonqonsup.
Çьrqadь aqьn, keniri,
Qıvat kycy tolqonsup.
Tañ azandan sajrаdь.

Adamdan bulbul bolqonsup.

III

Əzymən əzym verilir,
Sanaaluu ojqo çenilir,
„Qat çazam“ dep olturam
Qaçaqazıma tigilir...
Qalemden sɣja tamcɣla,
Qaçaqazıa sɣja sacɣıba.
Emneden vaɣtar çazajɣn,
Botom—aj? Çyɣək ɣaɣııba?
ɣaɣııba deɣmin, ɣaɣııba,
Ujyɣlöt ojlor vaɣıma!
Qajsɣsɣn qarɣtar çazajɣn
Olturam ojlor atajɣn?!

IV

Samtɣrap evin tavalıaj
Etek çenin çavalıaj
Çaldıraqan qıɣqıɣzdan,
Qıɣsıq uñkyɣ bulunda,
Muñ ırdaqan qıɣqıɣzdan
Uşul kyndö cer sɣqıɣp,
Mañdajɣnan ter sɣqıɣp,
Eelər öner, bilimdi
Balasɣnan er sɣqıɣp,
Professor, inçener,
Toolorunın ken sɣqıɣp,
Taasɣbı tolqon önerdu,
Taqsalqan eski cer sɣqıɣp,
Qıvanat kylyp, qatqıɣrat
Emgekti ötö vat qılat.

Qalıɣ çanı, qıɣqıɣzdar
Baratat vaarɣ sarqıılar:
Bilimin izdep önerdyn
Terenin izdep önerdyn.
Keregin izdep önerdyn
Çyɣɣgyn izdep önerdyn
Kölömyın izdep önerdyn
Kök çıvektej meltirejt,
Kökömy suluu talaasɣ.
Kökke tijcyu nemedej
Toolorunun salaasɣ
Özgörylgen butyndöj
Bygynky qıɣqıɣz sanaasɣ.
Kıter volup sıjildi.
ırdap çyɣgön Manasɣ.
Qantıp turam qıvanıaj,
Qıɣqıɣzдын bolsom balasɣ.
Elim eldej volqonun
Çerim çerdej volqonun
Qozqop degi baratat
Çyɣɣgımdyn vorvorun
Stalinge çazsam vejt
Qıvanıç çenış tolqonun!...

Gylder menen

Alyrdaj çyň çyrag, soqqon şamañ,
Burqurap betten sýlar keldi maqan.
Gylderdyn arasynda turqanyman;
Keregin yzyp alyp teşkø taqam.

Çaşylyp, qyzydaryp taqym myna,
Oj—voj—aj!...Qajda ketet kylyk sanaa.
Bulardy özüm usyn çyjnadymqo;
Dostorum usyn alcuu gylum qana?

Bir çyl aj! Keryşwögen dostorumsuñ,
Qaryñaj çyrek mynca qozqolusun.
Artyqyr, şaşylamyn gyl icinde,
Bajaqdy çyrgen kynum bar esimde.
Qulacty kere çajyr, qucaqtaşyr,
Ketcidej, tolqun kiret çaş sezimge.

Açylyqan qyzy gyl dy terem-çulam,
Çyñajmyñ, çyregymø wasyr ulam.
On qolqo çyñar alqan gylderym dy;
Dostorum sawandarqaj tartuu qyñam.

Ajryqca uşul gyl dy qaraqanyñ,
Syjgendøn awajylar qarmaqanyñ,
Syjzdyñ delegattary—aqajlarqaj;
„Belek“ dep qyzy gyl dy arnaqanyñ.

Dostor aj! Meni mynca saqyñdyrwa!
Bul gylum çyrektesüm aqyñdarqaj.
Qalqanyñ bolso daqdy gylderym dy;
Berilet eski taanyş saqyñdarqaj...

Bir çyldaj alyş saqta çyrgenym dy,
Qurbular! Ajtyr werem kergenym dy.
Aralap Frunzeni kirdim myna,
Keteryp qolqo qyzy gylderym dy...

14/VI 37-çyl. (Pojuzda).

Beşik başında

Bəvəgym sooron,
Bılava boorum.
Enekeñ iştejt.
Boşotqun qulun.
Kolxozdun vıjyl
Gyldögen çeri.
Eneñ da iştejt
Erkindin birı.
Kötörəm seni,
Könyldyn ceri
Soñoqun qulun,
Batyraq emi,
Bolosun erke
Ölkönyn eri.
Baqtılıu vevək
Kıldesyn daqıñ,
Ujqudan turup,
Erkele çapıñ.

(Qajırtmaş)

21/V 37-сы. Moskva.

Kim bolsom eken

(Balдар ucyn)

Taj—qulundar bizde var,
Sekirgen çajloo Alajda.
Çaqşylar vaqıyr berseñvi
Voroşilov aqajqa.

Toolordun bilip tilderin,
İcinen berı antarqan,
Köz ajnেকsen, vaqıyqan;
„Inçener bolsom“ dep qalam.

Kim volorum belgisiz
Köp öner meni talaşat.
Balkim maqa ылаjыq—
Aqıñ bolsom çараşat,

Çaqcelekej сыqарыр
Aralasam asmandı;
Skalovdoj er çyrök
Ucquc volup alsamıv?

Өнер degen көр eken,
Qыjnalam atıñ tabalvaj,
Ocered menen qaraqan
Doktur bolsom, bul qandaj?!

Bularдын vaarы qыsqaca

Çoldoştuq aytqan keçeş qo.
Teatrdə ojnosoñ,
Artistik çaman emesqo.

Дақь эмне ваг эле,
Unuttum atьn tavalvaj.
Аа, тоону çағыр кирсемби,
Стаханов ақайдај?!
104

Çыдан çықа қарасам,
Өсүр вараñ daldajьр.
Өнөрдөн тандар айвармыñ
Өзүмдө boldu ваг ајьр.
Siler кеңеş бергиле?
Qajsь өнөг ылајьқ?

Altьn вақ

Bul эмне, қақылајьñ сығақыñ!
Eser қылам қымбат турмуş варақыñ.
Uqumduu еñ nicke nazik уñ менен:
Çағым suluu!..Toqtocu—деп suradyñ...

Men da surajьm, ai da surajьt çақыñдар.
Çol vasavyz көлөкөдө salқыñдар.
Eki çaşьtn сығыñ cesip versenci?
Kөлөкөlyy, werekelyy altьn вақ!..
Tigi suunup çeeginde eki çaşь:
Sыг suraşьр. «Çol» talaşьр olturmaq...

Qana emi вақ ајьлағыр ketemби,
Kөңүlymө bir çағылық сеземби?
Eki çaşьtn çылуу çыздуу ырајьñ:
«Birин alma, birин bulbul» desemби?...

26/VI 37-сыл

Bara çatsam

Bara çatsam
Estelikler çoluqar.
Estelik vül
Semont taştan oñular.
Meerimdyu
Lirikaly ыrdasam:
Qalyñ eldin
Çyrgüneñ tuñular.
Maqa arnar
Semont taştan estelik
Es volvosu
Qurşavyma qojuları...

37-сы.

Sizge

Salam ajtyñ!... Qandaj aman esensiz.
Özynyñzı qılça сыqqan cecensiz.
Urmattuu bir salam ajtyñ qojqonqo:
Teskeriler, peşter syjleñ ekensiz...

Altyn eken sizdin eki tişiniz,
Qatuu tijet oñnop ajtqan peşiniz.
Esencilik urmattuu vül kynderge
Staqandyñ qaqyştyñ iciniz...

Мына çаныñ şaşylasız özgece
Bytyñ keter Махарбаттуу işiniz.
Sizdi izder көр şaşylar çyruptyñ
Urmattaqan al ujatsız kişiniz.

38-сы.

MAZMUNU:

	Bet.
1. Aqımdın tyşy	5
Samal	—
Ujqu arasynda	—
Uzatar	—
Çooqo bara çatyşai	—
Marsen	—
Mıxajıl Koltsov menen	18
2. İspanija eline	22
Çanb talaa	27
4. Basqan çoi	52
5. Kynubyz çoldoş Stalin	37
6. Eçem	42
7. Uşul elke qaқыр turqan çyregym	48
8. Syjykty Gorkijge	51
9. Aq altınduu talaa	55
10' Bytyruycylerge	56
11' Toiqundar arasynda	60
12' Too başynda angeme	62
13' Qunduzqan	65
14' Stalin madanijata	70
15' Qyrqyzdar	73
16' Çanb qyrqyz	76
17' Qazaq qyzyna	77
18' Tuular başy ijildi	81
19' Partijaqa ant	81
20' Kesem sozy	82
21' Tyşymde	81
22' Çastar kyny	86
23' Çyregym menen	91
24' İrdasam	94
25' Çıldar	91
26' Turmuş ırazylıq	91

27. Ymyt	96
28. Qat	97
29. Gyldeş menen	100
30. Beşik başında	102
31. Kim bolsom eken	103
32. Altın baq	105
33. Bara çatsam	106
34. Sizge	107

1939

ШАМИНОВ
СБОРНИК СТИХОВ
СРЕДИ ВОЛН

На киргизском языке